Arhiva pentru Ştiinţa şi Reforma Socială, an XIV. Omagiu Profesorului D. GUSTI: II, 1936

ŞCOALA MONOGRAFIEI SOCIOLOGICE

DE H. H. STAHL

Pot afirma, cu deplină convingere, că Monografia Sociologică, adică ceea-ce alcătueşte temeiul şcoalei sociologice a Profesorului Gusti, a avut asupra unei bune părţi a intelectualităţii tinere româneşti, o înrâurire atât de puternică, încât poate fi socotită drept o revoluţie spirituală. Pornită la început în marginile restrânse ale unui Seminar Sociologic, ea a crescut încetul cu încetul, astfel încât o putem vedea astăzi prefăcând zone din ce în ce mai mari ale opiniei publice, şi, ca atare, interesând şi cercurile ştiinţifice din străinătate.

Ca unul care am mândria de a fi luat parte la toate campaniile de Monografie Sociologică, lipsind doar cele cinci zile ale celei dintâi încercări din 1925, mă simt îndemnat să-mi lămuresc mie însumi pricinile pentru care această înrâurire a putut avea loc, şi, în acelaş timp, să aştern, pentru alţii, câteva scurte însemnări, cu privire la istoricul de până acum al acestei mişcări.[1])

Găsesc două mari pricini hotărîtoare: calităţile doctrinei şi situaţia socială de la noi.

A. — *Calităţile doctrinei.*

Monografia Sociologică nu este, teoretic judecând, un fragment, cu valoare de anexă, pe lângă un sistem sociologic. Ci, a fost de la început gândită ca miez şi ca punct de plecare a întregei Sociologii.

O afirmă foarte răspicat Profesorul Gusti în lecţia sa inaugurală din Iaşi 1910.

„Ne vom păzi în cercetările noastre de toate defectele aşa ziselor „cercetări" sociologice şi etice de astăzi, cari sufăr mai ales de două mari defecte: de generalizări şi analogii pripite. Pentru aceasta vom inaugura în cercetările noastre monografiile sociologice şi etice".

„Întreaga noastră muncă o vom concentra într'un Seminar Sociologic. Acest Seminar va deveni obiectul celei mai încordate atenţiunii a noastre" [2]).

Deşi catedra pe care o ocupa pe vremea aceea, era de Istoria Filosofiei greceşti, profesia de credinţă a tânărului profesor, care mai târziu trebuia să devină profesia noastră de credinţă, răsbate în cuvinte limpezi:

1) Vezi, pentru toate cele spuse aci, mai ales cu privire la acţiunea practică monografică, studiul mai vechi al D-lui Traian Herseni: 7 ani de acţiune monografică. Arhiva Anul X.

2) *Gusti D.,* Profesor-Agregat la Universitatea din lasi: Introducere la cursul de Istoria Filosofiei greceşti, Etică şi Sociologie. Tipografia Göbl. Bucureşti, 1910.

Ibd. Introducere îji Sociologia generală. Foaie volantă cuprinzând un program ae curs universitar, al cărui ultim punct prevede, ca o încoronare, „necesitatea monografiilor sooiologice".

„Este timpul, cred, ca studiul ştiinţelor sociale, studiul problemelor sociale româneşti, să se strămute şi la noi în ţară, ca în Germania, din. comisiunile parlamentare şi din ministere, în universităţi. Iată, de pildă, aşa zisa „chestiune ţărănească"! Ce câmp vast de cercetări pentru cine o priveşte din punctul de vedere cultural, sufletesc, religios, economic, statistic, politic, juridic. Ce interesantă ar fi această chestiune din punctul de vedere sociologic- sintetic, dar ce emoţionantă ar fi această chestiune şi din punctul de vedere al dreptăţii politice şi al ideilor etice ale personalităţii şi culturii!"

Această obligaţie luată atunci, de a lucra la constituirea sociologiei ştiinţifice pe calea monografiei sociologice şi, în deosebi, prin studiul acelei părţi din realitatea socială românească pe care o constituia satul, a fost executată stăruitor de atunci încoace. Şcoala de sociologie din Bucureşti este, toată, rodul făgăduinţii dată atunci, la deschiderea celui dintâiu curs. Iată una din acele potriviri între făgăduială dată şi cuvânt ţinut, între gând şi faptă, care constituesc chezăşia maturităţii depline.

In mijlocul haosului de acţiuni individuale sporadice, ivindu-se astăzi ca să piară mâine, pornind dintr'odată vijelios, ca să sfârşească curând obosite, ori prin trădătoare întoarceri în loc, (ceeace din nefericire caracterizează prea multe din acţiunile omeneşti), fără îndoială că doctrina Profesorului Gusti ne-a atras prin certitudinea pe care ne-o dădea că munca noastră nu se va irosi pe căi întâmplătoare, ci se va aduna toată în jurul aceluiaş ţel statornic.

Atâta n'ar fi fost însă de ajuns. Munca oamenilor mulţi (şi, prin firea ei, munca monografică este o astfel de muncă) trebue să fie sistematizată. Sistemele păcătuesc însă prin rigiditatea lor. Ele te obligă să crezi într'un singur chip, hieratic, încremenit, ceeace jigneşte, deseori, pe aceia, cari având o experienţă proprie de viaţă, vor să şi gândească pe seama lor. Sistemul sociologic al Profesorului Gusti are însă, în afară de alte merite de ordin teoretic asupra cărora nu mi se cade să vorbesc în acest loc, o necontestată calitate practică: aceea de a nu fi supărător pentru nicio gândire originală, el neexercitând niciun fel de teroare dogmatică asupra cercetătorului izolat, ci dimpotrivă, dându-i în mână o unealtă de lucru, cu întrebuinţări multiple, cât se poate de comod.

Acest caracter al doctrinei Profesorului nu a fost destul de reliefat până acum. Este de aceea de datoria mea să o fac, pentrucă datorită lui s'a putut duce acţiunea monografică, strângându-se laolaltă sutele de monografişti cari, rând pe rând, au lucrat în tovărăşia noastră ştiinţifică.

Trebue să mărturisesc că formaţia noastră iniţială, a elevilor Profesorului Gusti, era cât se poate de diversă. Personal, veneam din tabăra gândirii sociologiei marxiste. Până şi astăzi tânjesc după un ideal de rigurositate, dacă nu desigur scientistă, în tot cazul ştiinţifică, în înţelesul cel mai strict al cuvântului. D-l Mircea Vulcănescu stătea dimpotrivă, la polul opus, al gândirii fenomenologice. Şi asemeni multe alte deosebiri, fie esenţiale, de atitudine filosofică, fie de metodă de lucru, fie de temperamente, erau, şi mai sunt

încă, nenumărate în însăş tabăra „sociologilor", elevi direcţi ai Profesorului Gusti. Şi nu trebue să uităm că în monografii au lucrat atâţia: geografi, medici, psihologi, psihotehnicieni, filologi, folclorişti, agronomi, economişti, jurişti ş. a. m. d., reprezentând formaţii intelectuale atât de diverse! Cu toate acestea, am putut cu toţii lucra, strânşi laolaltă într'o desăvârşită colaborare ştiinţifică, primind cu toţii să avem aceeaş atitudine faţă de obiectul de cercetat, să întrebuinţăm aceleaşi sisteme de clasare, aceleaşi ipoteze de lucru şi aceleaşi metode de investigaţie.

Suntem poate singurii, noi, cei din şcoala sociologică din Bucureşti cari ne-am făcut un punct de onoare din sistemul muncii colective şi cari am reuşit să lucrăm astfel într'o permanentă colaborare. Uneori ea este mărturisită şi în public prin duble iscălituri. Dar de atâtea ori rămâne tacită. Aş avea dreptul să iscălesc atâtea fragmente din studiile prietenilor mei, pe cât ar avea şi ei dreptul să iscălească pasagii din studiile mele.

Această perfectă înţelegere teoretică ,şi practică, stabilită în ciuda deosebirilor dintre noi, cu alte cuvinte adoptarea unor puncte de vedere şi unui sistem comun, nu s'a făcut numai dintr'o simplă condescendenţă faţă de profesorul nostru, ci ea se datoreşte exclusiv unor calităţi obiective ale sistemului de sociologie al Profesorului Gusti.

In ce anume constă calitatea aceasta a sistemului, care permite acomodarea perfectă a oricărui cercetător al realităţii, la el?

Credinţa mea este că răspunsul îl găsim în faptul că sistemul monografiei sociologice nu este exclusiv un răspuns teoretic dat întrebărilor sociologiei, ci în primul rând, este o bază pentru orice sociologie posibilă, o sistematizare a tuturor întrebărilor sociologiei.

Profesorul Gusti îşi centrează întreaga sa învăţătură, — şi vorbesc mai ales de învăţătura sa orală, de la care atâţia au tras foloase, chiar când nu o mărturisesc — în jurul unui atac sistematic dat împotriva sociologiilor parţiale, adică tocmai împotriva acelor răspunsuri pripite cari nu au în vedere decât numai o parte din întrebările sociologiei şi cari, deci, greşesc într'un chip deosebit de grav: nu prin greşală totală, ci prin tăinuirea unei părţi de adevăr.

Aşa. Profesorul nostru ne-a învăţat să citim pe antropogeografi, dar să nu credem că factorul geografic, exclusiv, cauzează societatea. Să cetim pe rasişti, pe antropologi şi higienişti sociali, dar să nu credem că doar condiţiile biologice sunt hotărîtoare. Să facem psihologie socială, dar să nu întârziem aci. Să iubim şi să cercetăm trecutul, dar nu în pofida prezentului. Să ştim ce rol are viaţa spirituală în societatea oamenilor, dar să nu uităm că şi economicul îşi are un cuvânt greu de spus. In scurt, să căutăm a nu uita şi a nu trece cu vederea niciuna din problemele vieţii sociale, plecând de la premiza că oridecâteori am ajunge să credem într'o cauză unică a vieţii sociale, prin aceasta însăş avem certitudinea că greşim.

Dar dacă toate sociologiile parţiale, care cuprind o parte de adevăr, niciuna neavând deplină dreptate, nu pot fi primite ca atare, ele ne pot totuş

folosi la ceva: anume să socotim afirmațiile acestor sociologii parțiale, nu drept adevăruri absolute, ci doar ca puncte de plecare, cu valoare relativă de ipoteze de lucru. La teren, în cercetarea realității sociale, vom trece deci în revistă, rând pe rând, toate aceste probleme puse în relief de sociologiile parțiale. Nu încercăm o clasificare ierarhică a lor, ci teoretic aşezăm pe o treaptă de egalitate toţi factorii pe cari în sociologiile clasice de până acuma îi întâlnim, rând pe rând, socotiți ca având valoare de cauze exclusive ale vieţii sociale. Admitem deci, între ele toate, o legătură neutră, de felul aceleia care uneşte liniile paralele.

Legea paralelismului sociologic, socotită ca ipoteză de lucru la teren, este şi trebueşte de aceea să fie primită de către absolut orişice cercetător de bună credință, căci ea nu este nimic altceva decât încercarea de a lua în seamă toţi factorii vieții sociale, fără a stabili între ei o ierarhie. Legea paralelismului sociologic nu este deci decât un registru-inventar al datoriilor pe care sociologul le are de îndeplinit, al întrebărilor la care cercetarea ştiinţifică urmează a da răspuns. Se poate foarte bine întâmpla ca răspunsul pe care-l primim din partea realității să ne ducă la stabilirea unei anumite ierarhii între factorii sociali, de pildă dând unuia dintre ei o valoare funcțională deosebită, de variabilă independentă, a cărui schimbare atrage după sine o serie de alte variații concomitente. Dar această chestiune iscătoare de controverse nesfârşite, aparţine unei alte etape decât aceea a cercetării, unei etape de târzie interpretare. La teren, unde nu trebue să lucrăm cu teorii gata făcute, ci numai cu ipoteze care să ne permită aplicarea corectă şi fructuoasă a raționamentului experimental, purtând asupra observațiilor sistematice ce vom fi făcut, această ipoteză a paralelismului este singura admisibilă. Din oricare şcoală sociologică ai face parte şi oricât de intransigent doctrinar ai fi, nu o poţi refuza.

Desigur că o asemenea ipoteză de lucru presupunea neapărat alcătuirea unui inventar sistematic şi complet al tuturor pricinilor de înrâurire a societății precum şi a felurilor ei de a fi.

Rezolvarea acestei probleme a fost dată de către Profesorul Gusti într'o schemă care a ajuns astăzi foarte populară: este schema cadrelor şi a manifestărilor, unealta noastră cea mai de preț.

Pentru toţi cei cari au crescut, direct sau indirect, la şcoala sociologică din Bucureşti, rezolvarea orişicărei probleme se face după o prealabilă trecere a ei prin ciurul cadrelor şi al manifestărilor. Uneori, între noi, glumim asemănând sistemul nostru cu maşina de gândit al lui Raymond Lule. Cu deosebirea că alchimistul şi logicianul medieval căuta să obție, mecanic, răspunsuri la o problemă; pe când noi căutăm să obținem, mecanic, seria de întrebări ce trebuie să punem problemei noastre. Maşina noastră de gândit are un rol mnemotehnic, anume acela de a ne sili să nu uităm niciuna din problemele sociologiei. Ea ne sileşte deci să ne amintim că înțelegerea unui fenomen social nu o avem decât după ce vom fi studiat condițiile geografice, spațiale, unde el

apare, oamenii cari sunt părtaşi la el, psihologia lor, trecutul lor şi al grupului lor social şi, pe de altă parte, aspectele deosebite şi multiple, spirituale, economice, juridice şi politice ale zisului fenomen.

Seria aceasta de întrebări nu poate fi refuzată de către un cercetător la teren. Intr'o cercetare a realităţii, adică într'o cercetare care porneşte dela presupoziţia logică a existenţii unei realităţi exterioare nouă, nimeni nu poate refuza să treacă în revistă toate aceste înfăţişări şi condiţii de apariţie ale unei anume realităţi. Sistemul cadrelor şi al manifestărilor doar atât pretinde: să iei în seamă toate întrebările. Răspunsul rămâne să fie dat, pe proprie răspundere, de către fiecare cercetător în parte, faţă în faţă cu realitatea.

Această calitate a doctrinei şcoalei de sociologie din Bucureşti o socotesc eu a fi secretul succesului ei. Datorită spiritului ei, criticist în primul rând, s'au putut strânge laolaltă monografiştii.

Nu trebuie uitat apoi să monografia ea însăş, ca fapt de viaţă socială, este şi o şcoală de obiectivitate ştiinţifică şi de muncă în comun. Mai întâiu. realitatea îţi stă veşnic în faţă. Şi ce plină de învăţăminte nu este această realitate, mai ales pentru tinerii eşiţi cu capul îmbuibat de teorie din bibliotecile facultăţilor, şi cu mintea plină de imagini ale vieţii răstălmăcite palid în oglinda pururi deformatoare a gândirii altora! Monografia îţi dă prilejul unei experienţe nemijlocite, unei confruntări violente a ce ştii cu ce vezi şi deci, unei adevărate regenerări intelectuale.

Apoi, monografia adună laolaltă specialişti diverşi, cari altfel nu ar fi avut prilejul de a se întâlni într'o tovărăşie de lucru. Astfel studiul unei gospodării de pildă, aduce în discuţie comună, pe baza unui material de observaţii comune, pe geograf, medic, istoric, psiholog, economist, jurist, cercetător de forme sociale, etc. Toţi discută laolaltă, fiecare căutând să facă astfel ca punctul de vedere al specialităţii lui să nu fie trecut fără a i se da importana cuvenită, fiecare fiind deci obligat să lase din exagerările pe care le aduc după sine deformările profesionale. Oare acest fel de a lucra nu constitue cel mai bun Seminar de Sociologie din câte se pot afla? Şi cea mai bună şcoală de cercetători ştiinţifici ai vieţii sociale?

Dar mai ales trebuie să spun, şcoală bună a fost pentru noi prezenţa la lucrări a Profesorului Gusti, care veşnic era gata să ia iniţiativa schimbărilor celor mai radicale în organizarea sistemului, pe măsură ce realităţile o cereau imperios. Dacă liniile noastre de gândire, cele mai mari, sunt şi astăzi aceleaşi ca la început, amănuntele, „la mise en oeuvre" cum spun Francezii, s'au creat dealungul anilor de lucru la teren, printr'o necontenită colaborare a profesorului cu elevii săi. Şcoala Profesorului Gusti este o şcoală a creaţiei originale nedespărţite între maestru şi elevi, în care maestrul a ştiut întotdeauna să dea pilda modestiei ştiinţifice, în ceeace priveşte concluziile teoretice, întovărăşită cu cea mai aspră metodă de culegere a observaţiilor.

Nu pot scrie aceste lucruri, atât de răscolitoare de amintiri, fără să nu

pomenesc un fapt hotărîtor pentru mine şi pe care de aceea îmi îngădui să-l socotesc dătător de seamă şi pentru alţii.

Eram la Ruşeţu şi mă sbăteam cu problema „manifestărilor juridice". Ce găsisem în sat, mă uimise: o viaţă juridică cu totul alta decât cea a legii scrise. Nu ştiam de unde să apuc problema şi cum să fac legătura între cunoştinţele mele de proaspăt licenţiat în drept şi realitate.

M''am adresat profesorului. Sau mai bine zis, m'a luat dânsul într'o seară, la mărturisiri. Mi-am expus nedumerirea. Tocmai ajunsesem să înţeleg de ce nu puteam înţelege nimic din realitate. Mă aşteptam ca profesorul să scoată, magistral, o soluţie gata făcută, pe care să mi-o predea, spre punere în aplicare. Mare mi-a fost însă mirarea şi tare m'a pus pe gânduri răspunsul pe care l-am primit atunci: o amintire despre Ernst Mach care afirmase că a înţelege de ce nu înţelegi este a începe totuş să înţelegi. Şi într'adevăr am înţeles atuncea că răspunsul nu-l voiu căpăta deagata, ci va trebui să-l scot din realitate, profesorul meu neputând să facă altceva decât să caute alături de mine, să mă lase să lucrez alături de el ca să-mi poată da un lucru mai de preţ decât toate adevărurile gata făcute, anume unealta cu care se găsesc adevărurile.

Aşa văd eu întreaga şcoală sociologică din Bucureşti: ca o şcoală de neostenită cercetare directă a realităţii, pătimaşe de adevăr, veşnic în căutarea îmbunătăţirii tehnicii ei de lucru, niciodată mulţumită de rezultatele obţinute. mereu trudind spre o nouă creaţie.

Iată de ce îmi este uşor de înţeles pentru ce atât de mulţi au putut fi atraşi, până la patimă, de monografie şi pentru ce toţi aceia cari au lucrat în preajma ei, au rămas cu pecetea ei pusă pe totdeauna.

B. — *Împrejurări sociale favorabile monografiei sociologice.*

Dar adânca înrâurire a monografiei sociologice are şi alte pricini mai îndepărtate şi mai adânci.

România, îndată după războiu, în plină criză de creştere şi în căutarea firei ei naţionale, avea nevoie de o monografie sociologică. Zilele tulburi ale Iaşilor, când fusesem atât de aproape de clipa cumplit de grea când urma să plătim păcatele uşurinţelor noastre de atâtea decenii de politică socială greşită, când sdrobitoarei deprimări de atunci i-au urmat zorile României mari, au fost desigur zile de mare bucurie obştească: pline totuş de spaimă. România latifundiară murise. Nu se ştia ce anume îi va lua locul. Alipirea provinciilor româneşti urma şi ea să schimbe, într'un fel ce nu se putea bănui, înfăţişarea ţării noi. Ca un răspuns la aceste îngrijorări, acolo în Iaşi, naşte cea dintâi înfăptuire de valoare naţională a Profesorului Gusti: „Asociaţia pentru studiul şi reforma vieţii sociale", transformată mai târziu în Institut Social Român *), care-şi propunea idealul etic monografic: studiul realităţii

*) Emanoil Bucuţa: Institutul Social Român Revista „Boabe de Grâu" Anul 1922.
Vlădescu-Răcoasa: Institutul Social Român Bucureşti 1933.

sociale româneşti în vederea unei reforme sociale.

In apelul adresat atunci intelectualilor din ţară de către Profesorul Gusti putem ceti următoarele:

„Astăzi, când în urma evenimentelor externe şi interne se decide de soarta naţiunii şi a Statului român, s'a întemeiat o Asociaţie pentru studiul şi reforma socială în România, cu împătritul scop: de a cerceta toate laturile vieţii sociale româneşti, — în mod desinteresat şi fără nicio prejudecată şi tendinţă ştiinţifică ori politică, — de a propune reformele care isvorăsc în mod firesc, logic, din aceste studii, de a lupta pe toate căile de propagandă pentru ca aceste reforme să se înfăptuiască, şi însfârşit de a contribui în largă măsură la educaţia socială a masselor. De bună seamă că lipsa unei cunoaşteri adâncite şi aprecieri juste a realităţii sociale româneşti a fost una dintre cauzele puternicelor sguduiri din temelie ale Statului nostru; amintim numai dintre cele ivite în decursul ultimelor decenii: revoluţiile sociale din 1888 şi 1907, criza financiară din 1900 şi extrem de dureroasa situaţie în care ne aflăm.

Asociaţia corespunde, desigur, unei mari necesităţi a timpului. Căci toată lumea va fi de acord a recunoaşte că aproximaţia capricioasă şi improvizaţia haotică a politicii de până acum trebuie să înceteze pentru totdeauna. Nu mai este de ajuns credinţă în conducători, în loc de ştiinţă; dogmă, în loc de observaţii şi disciplină oarbă în loc de metodă critică, care au dus la atât de variate, dese şi pripite experienţe sociale pe socoteala societăţii româneşti.

Viaţa publică românească trebueşte organizată din nou pe alte temelii, întâmplarea norocoasă ori nenorocoasă. simpla oportunitate, ori simpla chibzuială şi afirmare a nepregătiţilor şi adesea interesaţilor, trebuesc definitiv înlăturate prin introducerea unei pozitive cunoştinţe a lucrurilor, prin o siguranţă cât mai mare în întrebuinţarea mijloacelor disponibile pentru atingerea celor mai nimerite scopuri, însfârşit pin sistematizarea diviziunii muncii în aşa chip ca fiecare să facă ceeace se pricepe.

Din asemenea preocupări s'a născut ideea întemeerii „Asociaţiei"[3]).

Afirmaţiile acestea aveau însemnătatea unei revoluţii spirituale româneşti.

Nu e locul să facem procesul trecutului. Dar anume lucruri trebuesc totuşi spuse, ca să ajungem la înţelegerea deplină a valorii etice pe care monografia sociologică o are pentru aceia cari au crescut la şcoala ei.

România mică, singura parte din ţară unde o viaţă liberă românească se putuse desfăşura în cadre de Stat naţional, era o pildă vie de ceeace nu trebuia făcut. Căci epoca, pe care cu o greşită mândrie au întitulat-o unii a „Renaşterii României" a fost de fapt o epocă de părăsire a ei. De părăsire în sens spiritual, prin adoptarea unei culturi străine, în ruptură violentă nu numai cu tradiţia, ci şi cu realităţile sociale ale masselor mari ţărăneşti.

[3]) Prof. D. Gusti- April 1918. Retipărit în „Arhiva“ An. I. Nr. 1.

Această părăsire s'a făcut conştient şi sistematic. De aci a decurs o lipsă de interes ştiinţific pentru cercetarea realităţii dela noi. Ţară de ţărani, trăind în forme de viaţă proprii, altele decât cele occidentale, România adevărată a rămas de aceea necunoscută. „Proprietarii de idei", cum li s'a spus în batjocură, nu aveau prea mare trecere pe lângă proprietarii de latifundii. Ca să se ţie seamă de România adevărată, au trebuit sguduirile sociale dureroase ale răscoalelor ţărăneşti. Este de aceea semnificativ faptul că în 1907 găsim o etapă înainte vestitoare a monografiei ce se va naşte în Iaşi 1918.

Mai fuseseră la noi încercări de cercetare la teren. Dar ele aveau un caracter limitat ştiinţific, dacă nu chiar romanţios, în greşită şcoală folclorică sau etnografică[4]).

In 1907 însă, problema e pusă social. Cercetarea devine o unealtă pentru reformă. Şi ce ciudat lucru să găsim în rapoartele ofiţerilor cari, au reprimat mişcarea dela 1907, cele dintâi monografii folositoare pentru o politică naţională socială.

Problema care se punea însă în 1918 era ca aceste cercetări să înceapă a se face în prealabil, pentru a preveni, iar nu după, pentru a încorona o reprimare.

România care se născuse era o enigmă. Ea se înfăptuise în ciuda voinţii oamenilor şi nu fusese pregătită în niciun fel, nici tehnic, nici spiritual. Dimpotrivă. ea reprezenta un eşec al tutulor oamenilor de ştiinţă socială dela noi[5]). Cunoaşterea României se impunea deci cu absolută necesitate, cu atât mai mult cu cât o naţiune modernă nici nu poate în adevăr fi, decât în măsura în care ia conştiinţă de sine. „Ştiinţa naţiunii", scopul final al monografiei este de aceea o ţintă de supremă valoare naţională.

Cunoaşterea naţiunii, cunoaşterea realităţilor vieţii ţărăneşti, care ea formează naţiunea adevărată, nu numai prin număr şi rasă, ci şi prin structură spirituală, iată datoria în numele căreia ne-am strâns în jurul Monografiei Sociologice. Şi iată pentru ce nici nu vedem chipul cum ne-am putea despărţi de ea. Căci datoria aceasta de cunoaştere a ţării trebuie să rămâe permanent vie şi ca atare permanentă trebuind să fie şi mişcarea monografiei sociologice.

A. — *Scurt istoric al monografiei sociologice.*

In 1925, la cinci ani de când fusese Profesorul Gusti mutat la Universitatea din Bucureşti, la catedra ce i se numea acum de „Sociologie, Etică şi Politică" (trei cuvinte rezumând întreaga sa problematică), au început pregătirile pentru o campanie monografică.

Un Seminar restrâns de sociologie, sub conducerea d-lui asistent Gh. Vlădescu-Răcoasa, încearcă mai întâiu o schiţă a unui plan de lucru monografic, conform schemei arătate în cursul Profesorului.

[4]) Prof. D. Gusti: Sociologia Monografică. Ştiinţa Realităţii Sociale. Studiu introductiv la Traian Herseni: Teoria Monografiei Sociologice.

[5]) H. H. Stahl: In Melanges D. Gusti Pag. 456.

Procesele-verbale ale acestor şedinţe, redactate de d-şoara A. Suciu, înseamnă pentru ziua de 8 Februarie 1925:

,,Se constitue un comitet din sânul Seminarului de Sociologie, format din următoarele domnişoare studente: M. Dimitriu, M. Banu, V. Cristofovici şi A. Suciu şi d-nii studenţi: I. Costin, D. Prejbeanu, D. Georgescu, Al. Popescu, Gh. Popescu-Goicea, C. Constantinescu, Gh. Dumitrescu şi P. Ionescu".

Acest număr urma să crească regulat în tot cursul anului. Au avut atuncea loc un număr de 18 şedinţe consecutive, în timpul cărora s'au făcut planuri de lucru pentru fiecare cadru şi manifestare în parte şi s'au strâns şi informaţii cu privire la cercetările monografice anterioare, străine şi româneşti.

In ziua de 3 Aprilie planul elaborat astfel este luat în discuţie de către Seminarul prezidat de către Profesorul Gusti, unde i se aduc îmbunătăţiri, Profesorul făcându-şi observaţiile sale. Se reiau apoi şedinţele restrânse, de data aceasta sub conducerea directă a Profesorului. Cronica notează: ‚Se trece la revizuirea întregului plan, pe care d. Prof. Gusti îl găseşte întocmit bine. Rămâne acuma să mergem la faţa locului şi să vedem întrucât este adaptabil realităţii, într'o comună".

Unul dintre membri Seminarului, d. Gh. Popescu-Goicea, începuse de mai multă vreme o mică schiţă a satului său natal, Goicea-Mare din jud. Dolj. Seminarul hotărăşte deci să facă prima sa încercare în acest sat, astfel ca tot materialul ce se va culege, să folosească monografiei mai dinainte începută de unul dintre membrii lui.

I. Cea *dintâi încercare: Goicea-Mare. (Dolj) 20-24 Aprilie, 1925.*

Campania este hotărîtă pentru vacanţa de Paşti. Profesorul Gusti însoţit de 9 membri ai Seminarului, soseşte în comună în ziua de Duminica Tomii.

Remarcăm că printre aceşti studenţi se afla şi unul care nu era dela facultatea de litere, ci dela medicină. Dela început deci, Seminarul face apel la un principiu de colaborare, care mai târziu avea să devină fundamental şi baza de organizare a Echipelor Studenţeşti Regale.

Grupul de monografişti rămâne în sat numai 5 zile. Această cea dintâi încercare nici nu este de aceea numită o campanie de monografie sociologică, ci mult mai modest, o „excursie ştiinţifică" a Seminarului. Cu toate acestea rezultatele obţinute au fost foarte bune. Scopurile urmărite au fost atinse şi anume s'a putut face o confruntare a planului cu realitatea, aduce o contribuţie de cercetări şi mai ales deschide pârtia tuturor celorlalte campanii,

Munca începe printr'o vizitare colectivă a satului, foarte bun obiceiu, păstrat de atunci încoace în toate campaniile noastre. Apoi d. Gh. Popescu-Goicea comunică materialul pe care îl avea gata strâns asupra satului şi monografiştii pornesc individual la muncă. In această primă campanie nu se atribuise fiecărui monografist o problemă specială, şi nici nu se alcătuiau fişe. Ci fiecare însemna într'un fel de jurnal zilnic, toate faptele pe care le întâlnea.

Notările sunt de aceea nesistematice, multe observații se repetă dela caet la caet, fiind foarte greu de coroborat. Totuş, prin firea lucrurilor, când unul din monografişti întâlnea o problemă ce-l interesa, întârzia asupra ei. Mici studii au fost astfel alcătuite, dintre care unele, cum sunt cele cu privire la adventiştii din comună, sunt foarte bune.

PARTICIPANȚII,:

1. Prof. *D. Gusti;* 2. Asistent *Gh. Vlădescu-Răcoasa;* 3. *Mircea Vulcănescu; 4. D. Prejbeanu;* 5. *D. Georgescu;* 6. *I. Costin;* 7. *L. S. Belciu; 8. P. Ionescu;* 9. *V. Cârlogea;* 10. *C. Constantinescu;* 11. *Gh. Popescu-Goicea.*

BIBLIOGRAFIE:

Lucrări tipărite nu există, cu privire la această campanie. Ne-au rămas însă în biblioteca Seminarului următoarele caete de note:

1. *L. S. Belciu* — Statistica penală pe 7 ani, date extrase din registrele jandarmeriei, plus notații personale diverse.
2. *L. S. Belciu* — O convorbire cu moş Bichea.
3. *D. C. Georgescu* — Fragment din cadrul biologic.
4. *P. Ionescu* — O convorbire cu Ion Drăgoi.
5. *I. Costin* — Date demografice.
6. *I. Costin* — Despre adventiști.
7. C. *Constantinescu-Mircești* — Două bugete şi un referat general.
8. *D. Prejbeanu* — Un referat general, un studiu asupra tipurilor de religiositate.
9. *D. Prejbeanu* — Un studiu asupra metodei de culegere.
10. *V. Cârlogea* — Cronica şi material divers.

După această scurtă campanie, se reia în Seminarul restrâns discuția planului. Fac expuneri monografiştii timp de 6 şedințe.

Una dintre şedințe este închinată discuției planului de monografie industrială lucrat de către Institutul Social Român[6]).

Urmează apoi 20 de şedințe în care chestionarele sunt puse la punct. Vacanța de peste vară întrerupe un timp lucrările, reluate abia la 6 Fevruarie 1926, cu alte 11 şedințe.

Rezultatul cel mai vădit al acestor străduinți este chestionarul de monografie sociologică cuprinzând 25 de coli şapirografiate, care constitue cel dintâiu document scris şi împărțit doritorilor de a cunoaşte lucrările monografiei sociologice. Pe baza acestui chestionar s'au făcut încă două campanii de lucru, la Ruşeț şi Nerej, urmând ca abia la Fundul-Moldovei, peste 3 ani, el să fie reluat în discuție şi din nou pus în curent cu experiența căpătată în răstimp.

Adăogăm că în publicul mare, până în ziua de astăzi, acest chestionar pare a fi cel mai răspândit, fiind deseori întrebuințat, fie citându-se sorgintea, fie nu [7]).

[6]) I. Setlacec: Monografii industriale. Arhiva An. VI No. 3-4, 1927.
[7]) P. Ionescu: Manual de sociologie pentru CI. VlII-a.
I. Suchianu: Manual de sociologie pentru CI. VlII-a.

II. *A doua campanie monografică; Ruşeţ (Brăila). 12-26 Iulie 1926.*

De data aceasta participă un număr mai mare de studenţi şi Seminarul stă mai multă vreme la teren. Pe de altă parte planurile după cari lucram erau mult mai bune şi metoda noastră de lucru ea însăş mult îmbunătăţită. Monografiştii sunt împărţiţi pe echipe, dacă nu câte una de fiecare cadru şi fiecare manifestare, ceeace nu vom reuşi să facem decât abia peste doi ani la Fundul-Moldovei, cel puţin câte una pentru fiecare din problemele pe care le socotiserăm mai importante: statistică, bugete, folclor, convorbiri şi, mai ales, pentru studiul gospodăriilor ţărăneşti, în jurul cărora am încercat să ne centrăm întreaga cercetare. Un defect al muncii noastre de atunci a fost faptul că am continuat să ne facem însemnările tot pe caete individuale. In schimb, colaborarea tuturora era mult uşurată prin faptul că de atunci, dela Ruşeţu. am început să ţinem şedinţele plenare de seară. In aceste şedinţe fiecare în parte putea să arate cu ce sumă de observaţii personale poate să contribue la lămurirea problemelor care, rând pe rând, se luau în discuţie. Tot aci se discutau şi probleme teoretice de un deosebit interes. Mai ales în jurul formularului de buget sătesc, au avut loc discuţiuni foarte ample. Mai multe păreri încă de pe atuncea căutau să răsbească. Încă ne străduiam să aflăm cum trebueşte să vedem viaţa satelor: să o interpretăm pe măsura cunoştinţelor teoretice clasice, reducând de pildă toată viaţa economică sătească la o contabilitate în stil de economie politică capitalistă, sau să încercăm a găsi o teorie proprie şi deci un sistem clasificator propriu pe măsura fenomenului pe caie-l aveam în faţă şi care era o gospodărie de caracter mixt seminatural, semicapitalist. Soluţia adoptată a fost experimentală şi anume am primit a lucra cu două formulare de bugete: unul pur contabil, exprimând totul în bani, altul adecvat sistemului economic patriarhal, ex,primând totul în cantităţi şi feluri de mărfuri.

Dar chiar acolo unde nu am schimbat nimic din problematica noastră dela început, o serie de îmbunătăţiri de amănunt au fost aduse. Cine citeşte studiile monografiştilor dela Goicea şi dela Ruşeţu, trebue să constate din capul locului că rezultatele celei de a doua campanii sunt mult mai înaintate spre o maturitate ştiinţifică. Chiar şi documentarea fotografică este cu mult mai bună.

PARTICIPANŢII:

1. Prof. *D. Gusti;* 2. Asistent *Gh. Vlădescu-Răcoasa;* 3. *D. Prejbeanu;* 4. *I). C. Georgescu;* 5. *H. H. Stahl;* 6. *I. Costin;* 7. *Toma Simionescu;* 8. *Mustachide;* 9. *Constantin Catavrezo:* 10 *loan Angelescu;* II. V. *Cărlogea;* 12. *Alexandru Bogdan;* 13. C. *D. Constantinescu-Mirceşti;* 14. *V. Veniamin;* 15. *Petre Bucur;* 16. *P. Viforeanu;* 17. fotograf: *I. Berman.*

BIBLIOGRAFIE:

Nici de pe urma acestei campanii n'a rămas nimica tipărit. Păstrăm însă următoarele manuscrise:

1. *D. Prejbeanu:* Proect de referat privitor la gospodarii şi spiţe de neam;
2. *D. Prejbeanu:* Consideraţii critice asupra planului de monografie rurală.
3. *D. Prejbeanu:* Observaţii cu privire la cadrul psihologic.
4. D. C. *Georgeseu:* Note cu privire la cadrul biologic;
5. *D. C. Georgeseu:* Diverse concluzii de ordin general.
6. *D. C. Georgeseu:* Schiţe şi desene.
7. *H. H. Stahl:* Note cu privire la regimul de proprietate agrară a satului Ruşeţ.
8. *Toma Simionescu:* Referat asupra şcolii, bisericii şi cimitirului.
9. *Angelescu loan:* Din istoricul satului Ruşeţ; notaţii asupra şcoalei şi bisericii;
10. *Angelescu loan:* Două convorbiri; notiţe diverse.
11. *Angelescu loan:* Date extrase din diverse publicaţii cu privire la Ruşeţ.
12. *Mustachide:* Două convorbiri şi însemnări diverse.
13. *Calabrezu Constantin:* Constatări diverse.
14. C. *D. Constantinescu-Mirceşti:* Scurtă privire asupra metodei de lucru în monografia sociologică rurală şi câteva bugete ţărăneşti.
15. *Constantin V. Niculescu:* Obiceiuri şi credinţe şi un studiu economic;
16. *Alexandru Bogdan:* O convorbire.
17. /. *Costin:* însemnări cuprinzând demografie şi altele;
18. *V. Câruogea:* Culegerii de folclor şi un studiu asupra casei ţărăneşti.
19. *V. Veniamin:* Cronica şi diverse însemnări.
20. *P. Viforeanu:* însemnări asupra criminalităţii.
21. *I. Costin:* Note asupra relaţiilor de rudenie;
22. *Bucur Petre:* Bugete şi spiţe de neam.

II. *A treia campanie monografică: Nerej (Putna). 16 Iulie-16 August 1927*

Dacă cele două dintâi monografii fuseseră mai mult încercări de stabilire a unei metode de lucru, rezultatele practice rămânând pe al doilea plan de preocupare, odată cu campania Nerejului Seminarul de Sociologie porneşte la o muncă spornică: metoda este fixată, numărul monografiştilor creşte, timpul de şedere în sat este şi el mai mare, se fac şi atât de necesarele reveniri la teren pentru completarea observaţiilor, astfel că nu este de mirare că din această campanie a eşit o monografie a satului Nerej, din care anume fragmente s'au şi publicat.

Asupra motivelor care ne-au făcut să alegem satul vrâncean al Nerejului ca loc unde urma să facem o nouă monografie, am mai avut prilejul să dau câteva lămuriri[8]).

Seminarul căuta un sat de răzeşi, un sat vechiu şi autentic românesc. Vrancea era deci cea mai indicată regiune unde trebuia să ne aşezăm tabăra de muncă. Aveam de altă parte norocul ca în mijlocul nostru să se afle monografistul C. D. Constantinescu-Mirceşti, originar din Focşani şi care mai trecuse în excursii ştiinţifice prin acest ţinut, făcând şi o frumoasă colecţie de fotografii cu ajutorul fotografului Seminarului,

[8]) H. H. Stahl: Melanges D. Gusti Pag. 456.

d-l I. Berman. Astfel că hotărîndu-ne pentru această regiune, am ales Nerejul, pe temeiul experienţei căpătate de colegul nostru. Cu o săptămână înainte de plecarea monografiştilor, însoţit de D-l Rom. Cotaru, am fost trimes pentru a face cele dintâi investigaţii şi a pregăti cele necesare. Ni se punea pentru prima oară şi o problemă gosopodărească destul de grea: eram mulţi şi aprovizionarea în Vrancea nu se face uşor.

Ajutaţi, cu foarte multă bunăvoinţă, de autorităţile locale, militare şi civile, ajungem totuş a rezolva mulţumitor problemele.

In ziua de Sâmbătă 16 Iulie, membrii Seminarului, conduşi de D-l Prof. Gusti, sosesc în gara Focşani, primiţi fiind de D-l Prefect al judeţului, de D-l General Comandant de Divizie şi de D-l Director al Şcoalei Normale din Focşani, care ne oferă şi găzduirea.

Aci, la masa comună care a avut loc, D-l Prof. Gusti expune, mai apăsat decât avusese până atunci prilejul să o facă, importanţa ştiinţifică şi naţională a monografiei.

Duminică la 4½ dimineaţa, monografiştii pleacă spre Odobeşti. Acolo îi aşteaptă carele cu boi şi caii de călărit, mijloace patriarhale de comunicaţie care singure pot răsbate pe drumurile rele ale Vrancei. Am plecat din acest târguşor de podgorie, în sus pe Milcov, pe la Mănăstirea Mera de unde drumurile se pierd prin prundul râurilor, pe la popasul Poeniţei, până la Andrieşu. Aci ies în întâmpinarea monografiştilor, pretorul plăşii şi cei doi monografişti trimeşi mai dinainte în Nerej. După o scurtă masă Profesorul porneşte călare, să treacă dealul cel greu al Fetigului. Abia la ora 7 suntem pe culmile de unde se vede, întâiu, şerpuind Zăbala vrâncenească, care adăposteşte casele resfirate ale Nerejului celui Mare şi celui Mic.

Intrarea în Vrancea ne-o facem deschizând, sus pe culme, o poartă a ţarinei, ca o simbolică pătrundere în această regiune care pe vremea aceea era absolut necunoscută. Vrancea era ceva care plutea încă în sferele unei poezii semănătoriste, atrăgătoare ca o capcană, dar şi plină de spaime ca o ţară necunoscută. Câţi îşi mai aminteau de cele scrise, pe vremuri, de Ion Ionescu de la Brad? Abia după pornirea dată de monografia noastră au început cercetătorii să iscodească şi partea aceasta de ţară; s'au publicat documente, s'au scos reviste de specialitate, s'au dat teze de doctorat, s'au reînviat tradiţii şi cruci s'au pus pe morminte uitate. Un întreg capitol a trebuit de atunci încoace să fie adăogat istoriei noastre naţionale, capitolul falnic al Vrancei, atât de bogat pentru tot ceeace priveşte viaţa ţărănească străveche de la noi.

Iată pentru ce noi, cei de atunci, socotim încă monografia Nerejului ca cel mai de seamă fapt al tinereţii noastre, cea dintâi încercare de puteri şi cea dintâi isbândă.

Campania începe printr'o şedinţă plenară în care profesorul nostru ne arată din nou principiile pe baza cărora lucrăm: tovărăşia de lucru, principiul muncii colective. Luăm în discuţie planul de lucru şi hotărîm cu toţii

că centrul de greutate trebueşte pus de rândul acesta asupra familiilor şi gospodăriilor pe cari urmează să le studiem sistematic. Pentru aceasta pornim la cea dintâi statistică proprie, pe temeiul unui recensământ al familiilor nerejene, făcut de către noi înşine. Formulare nu aveam mai dinainte pregătite. Abia atunci s'au făcut cele dintâi formulare ale Seminarului de Sociologie. Au fost două propuneri din partea monografiştilor: formularul d-lui Bucur şi formularul d-lor Costin şi Constantinescu. A fost ales formularul d-lui Bucur, dupăce îi făcurăm câteva modificări. Trebuia însă ca acest formular să fie multiplicat. Cu mare greutate obţinem de la postul de jandarmi un şapirograf pe jumătate uscat, cu ajutorul căruia tragem în numărul necesar, formularele de recensământ. Abia lizibile, pe hârtie proastă, foarte imperfect redactate chiar, ele nu se pot asemui cu formularele noastre de acum. Dar pe vremea aceea trăiam perioada eroică a monografiei şi nimeni nu se uita la asemenea mici neajunsuri. Pe ploaia care tocmai se pornise să cadă, ploaie măruntă de munte, formularele noastre se udau, scrisul de pe ele se lăbărţa, inexperienţa noastră făcea să se adaoge ştersăturile peste ştersături, cu creion chimic murdar.

Totuş! Atunci am descoperit noi, şi mulţumită acestor petece de hârtie mucedă, metoda cea adevărată a monografiei, cheia şi lăcata experienţei sociale: anume, trecerea din casă în casă, iscodirea şi cotrobăirea, în acelaş timp înduioşată şi neobrăzată, a vieţii întregi a oamenilor, aşa cum sunt ei, cu păcate tăinuite, şi trufii pe te miri ce.

Satul pe care îl cunoşteam astfel era pentru noi uimitor de altul decât acela pe care-l puteam bănui. In precedentele noastre expediţii, făcusem greşala de a lua legături cu satul numai pe ici, pe colea, pe fragmente alese sau scoase la iveală de un şir de întâmplări. Acuma însă ne aflam în faţa celei dintâi încercări a noastre de a trece prin laminorul observaţiei, casă după casă, fără alegere, satul întreg aşa cum era el. Aceasta este, cred, metoda cea adevărată şi contribuţia cea mai de seamă a monografiei sociologice, cel puţin întru ce priveşte formarea unui suflet şi unei psihologii noui, psihologia monografistă.

Metoda începută la Nereju are însă şi primejdii. Neîndemânarea noastră ne-a pus la început în conflict cu satul. Este lesne de înţeles că sătenii nu puteau fi lămuriţi asupra scopurilor pe care le urmăream umblând din casă în casă şi însemnând totul. Astăzi, după atâţia ani de experienţă, noi ştim care sunt metodele pentru lămurirea satului întreg şi a fiecărui sătean în parte. Nu ni se mai poate întâmpla ceeace ni se întâmpla aşa de des atuncea: să ne isbim de săteni care să te poftească frumos pe uşă afară, sau care să refuze îndărătnic a-ţi răspunde. Astăzi ne mândrim cu abilitatea noastră profesională: ştim să facem pe om să se simtă bine lângă noi. Să-şi aducă aminte şi de ce n'ai gândi. Să plângă şi să bocească la comandă aproape, sau să râdă şi să joace când vrem noi. Astăzi putem face aceste lucruri, fiindcă ştim că dragostea noastră de omul simplu este contagioasă şi avem îndemânarea de

a o face contagioasă. Dar pe vremea aceea abia ne puneam problema şi ne miram când, datorită inexperienţei noastre, nu reuşeam.

Citesc în notele zilnice ale cronicii de atunci, fapte semnificative.

De pildă, aveam printre noi un student învăţător de la secţia pedagogică a Universităţii, D-l Cioran, care purta o barbă ca de preot. Atât a fost de ajuns ca svonurile să pornească: ,,D-ra Stamate comunică că suntem socotiţi adventişti, D-l Cioranu fiindu-ne preot. D-l Profesor confirmă cele spuse de d-ra Stamate, întrucât şi D-sa având o convorbire cu o fată din Nereju pe care o poftise, după înfiinţarea bibliotecii, să citească ceva cărţi, fata drept răspuns i-a spus că nu poate ceti cărţi de-ale noastre, fiindcă suntem adventişti, ea fiind convinsă că numai adventiştii dau cărţi fără bani".

,,Se apropie sfârşitul lumii, cum scrie la apocalips că va veni vremea când se vor însemna toate pe hârtie".

„Săteanul Beza a spus că mulţi împărtăşesc părerea că suntem chemaţi de D-l Costică Macovei, primarul comunei, pentru a interveni sau a face pe orice cale ca să li se ia pământurile".

„Suntem veniţi aci în sat cu fonduri date de Stat pentru a verifica dacă se pot pune noui impozite. Vina nu este a monografiştilor, ci a Statului, căci Statul dacă nu ar lua impozite, noi cu ce am trăi?

„D-L Prof. Gusti comunică că o fată din Nereju i-a spus că studenţii ar fi amendat pe fetele care s'au gătit sărbătoarea, iar pe dumnealui, socotindu-l ca învăţătorul studenţilor, l-au întrebat dacă le dă voe să se gătească ori nu la biserică".

„Mai multe fete, cărora li s'a cerut să formeze un grup care să fie fotografiat, au răspuns că ele nu vor să fie fotografiate, întrucât fotografiile vor fi împuşcate, astfel că ele în acest chip vor fi omorîte".

O leacă de amărâtă desnădejde, fără îndoială că ne-a cuprins atunci, faţă de neîncrederea satului. La care s'a adăogat şi sentimentul de copleşire pe care ţi-l aduce totdeauna trecerea din casă în casă. Găseşti atât de multe, atât de grave probleme, în fiecare casă, atât de deosebite unele de altele, încât nu mai ştii de unde să începi şi pe ce cale să porneşti. La Goicea, la Ruşeţu, luam legătură cu cine ne plăcea nouă şi cu cine ne primea bine. Aş îndrăsni să spun că era în psihologia noastră ceva din metoda pe care astăzi încă o mai practică urmaşii monografistului Le Play. Aceştia aleg o singură familie şi o socotesc dătătoare de seamă pentru toate. Din întreaga viaţă de familie, aleg bugetul, dătător şi el de seamă pentru tot. Iar dacă este vorba să aflii ceva despre sat, întrebi „autorităţile sociale", adică pe oameni care prin viaţa lor au o experienţă bogată de fapte sociale.

Aşa, este uşor a lucra. Dar a trece din casă în casă, e mult mai greu, pentrucă îndată îţi dai seamă că fiecare casă nouă este o altă lume şi fiecare om în parte, chiar şi cel mai simplu, este şi el o „autoritate socială". Faţă de imensitatea şi nesfârşita schimbare a problemelor, te simţi desarmat. Ajungi a te plimba prin sat fără a mai îndrăsni să începi o anchetă.

De aceea metoda trecerii din casă în casă te sileşte să te înarmezi şi cu o psihologie specială, şi cu o tehnică de lucru anume, ale cărei greutăţi ajung să fie un farmec şi un prilej de mici isbânzi răscumpărătoare. Pe de altă parte ele te silesc să faci şi un puternic efort paralel spre teorie.

Aci, în creşterea noastră ca anchetatori sociali, este marele prilej de recunoştinţă pe care-l purtăm Profesorului nostru. El ne-a învăţat, şi mai ales aci la Nereju, cum trebueşte să ţinem trează preocuparea teoretică, astfel ca în lupta noastră cu materialul experimental să nu ne lăsăm copleşiţi de el.

Problema pe care la Nerej ne-am pus-o fiind nouă, şi metodele noastre de lucru au trebuit să fie noui. Având de gând să trecem în revistă absolut toate problemele satului Nerej, din casă în casă, iar nu să facem experienţe individuale ca până acum, a trebuit să se organizeze munca colectivă.

Acest principiu, pe care în cea dintâi şedinţă nerejană ni-l amintise din nou profesorul nostru, trebuia pus în aplicare. Metoda găsită a fost aceea a fişelor serale individuale, în care fiecare monografist arăta ce lucrase peste zi. Aceste fişe se citeau de către conducătorul monografiei şi ele serveau la repartizarea muncilor pentru ziua următoare după un plan de lucru comun.

In acelaş scop au fost alcătuite şi echipe speciale însărcinate cu studiul amănunţit al unor anumite probleme. După cum am spus, ne preocupa în primul rând studiul familiilor şi gospodăriilor, deci şi al bugetelor, pe care continuam să le lucrăm după cele două formulare de pe atunci, formularele pe cari le numeam A şi B, sau Bucur şi Constantinescu. Neamurile şi viaţa de familie îşi capătă tot atunci un plan de lucru redactat cu d-şoara Costa-Foru. Stânile erau pentru prima oară cercetate de D-l Herseni însoţit de d-nii Angelescu I. şi Conţ. N. Folclorul a fost studiat, în afară de d-şoara Maria Negreanu, de cei doi studenţi vrânceni care curând se adăogaseră lucrărilor noastre, d-nii Ionaşcu şi Diaconu. In ceeace mă priveşte atacam problema devălmăşiei cetelor răzăşeşti, pentru care atâta recunoştinţă trebue să port părintelui Mihail din Năruja, care ceasuri întregi m'a învăţat carte. Aceeaş recunoştinţă trebue s'o purtăm, noi toţi, ţăranilor vrânceni ei înşişi, cari au început a prinde încredere în noi şi a ne chema.

Vrancea, mi-o aduc aminte astfel: un dublu prilej de învăţătură: seara, Seminarul de Sociologie îşi ţinea prelegerile sale regulate, în lungi discuţii în care se elabora, amănunt cu amănunt, teoria şi tehnica noastră de lucru; peste zi, satul el însuş ţinea cu noi un seminar de fapte simple şi adânc mergătoare la inimă.

Cândva, coborând spre sat din cătunul depărtat al Bezarilor, îmi iese în mijlocul pădurii un sătean, în cale. Mă pândea de mult. Ca să nu mă sperie, îşi ţinea căciula în mâini. Apoi a început a vorbi din ce în ce mai dârz, din ce în ce mai plin de încredere, spunându-mi pe îndelete şi aşa cum se pricepea, durerile Vrancei, durerile bietului sătean, ale mocanului de veacuri batjocorit. In sat nu îndrăsnise să-mi vorbească. Îi erea teamă să nu-l vadă

unul şi altul. De aceea mă pândise în pădure, ca un haiduc, ca să nu fim laolaltă decât noi doi, suflet la suflet.

Astăzi, nu ştiu cum îl mai cheamă. Totuş nu-l uit, pentrucă a fost cel dintâiu vrâncean adevărat pe care l-am întâlnit, cel dintâiu ţăran care m'a crezut pe cuvânt şi mi-a cerut ceva, pentru ei toţi: să nu-i trădez! Şi jurământul dat atunci fraţilor mei de cruce vrânceni, pe care mai târziu am avut prilej să-i cunosc şi mai îndeaproape, nu l-am uitat şi nici nu-l voi uita.

Alteori întârziam la bătrânul sătean cunoscător de slovă veche care mă învăţa să citesc actele vrâncene. Pe vremea aceea nu găsisem, cu prietenul meu Constantinescu, comoara de acte a arhivei vrâncene, strânsă toată într'un singur loc şi ascunsă bine, şi nici altă şcoală nu aveam decât aceea pe care mi-o da umilul grămătic ţăran. Poate că nici acuma nu sunt prea priceput în treburile acestea, căci nu mi-e asta meseria; dar pe bătrânul meu dascăl de slavonie, vrânceanul cu plete albe nu-l uit! Şi nici învăţătura lui; nici plimbările cu el, de zile întregi, pe plaiul Nerejului Mare cu gândul la cel ce fusese pe vremuri, popa Şerban, vrânceanul cel mai de seamă din câţi au fost.

Învăţam deci, noi cu toţii, ceeace neam de neamul lor nu mai învăţaseră cândva studenţii români. învăţam a cunoaşte satul cu doi mari profesori alături: dascălul nostru şi satul el însuş. Cu toţii porniţi pe acelaş gând. cu aceeaş nădejde: legarea laolaltă a cărturăriei cu nevoile poporului; punerea în slujba neamului, care dacă la început nu te crede, ajunge prin a fi singurul tău razem şi singura ta nădejde plină de îmbărbătare.

Luna întreagă a trecut cu astfel de frământări. Fiecare a muncit, fie în echipe comune, fie singur. S'au strâns obiecte de muzeu şi foarte multe documente de o deosebită importanţă. S'a făcut cea dintâi statistică juridică şi mai ales faptul care trebueşte subliniat, este cea dintâi colaborare a Seminarului cu o altă instituţie universitară, anume cu Laboratorul de Anatomie şi Fiziologie a d-lui Prof. Fr. Rainer, care soseşte în Nereju în ziua de 12 August însoţit de asistenţii săi, D-l şi d-na Horia Dumitrescu, spre a face cercetări antropometrice.

PARTICIPANŢII:

1. Prof. *D. Gusti;* 2. D-ra *Xenia Costa-Foru;* 3. D-ra *Elvira Georgeseu;* 4. D-ra *Maria Negreanu;* 5. D-ra *Maria Dărmăneseu;* 6. D-ra *Cristofovici;* 7. D-ra *Madaraz;*
8. D-ra *Stamate;* 9. D-ra *Orghidan;* 10. D-ra *Gafton Maria.* D-nii: 11. *D. C. Georgeseu;*
12. *H. H. Stahl;* 13. *Traian Herseni;* 14. C. *Calavrezo;* 15. C. *Constantinescu-Mirceşti;*
16. *I. Popa;* 17. *Rom. Cotaru;* 18. P. *Bucur* 19. *D. Prejbeanu* 20. *Niculescu* 21. *Ion Diaconu;* 22. *Ion Ionaşcu;* 23. *N. Argintescu;* 24. *Dr. Alfred Dimolescu;* 25. *V. Veniamin;* 26. *N. Conţ;* 27. *Cioranu;* 28. */. Costin;* 29. *Simionescu;* 30. *Helgiu;* 31. *Mustachi.de;* 32. *Dobrescu;* 33. *Cornăteanu;* 34. *Ion Angelescu;* 35. *Stanciu Stoian;* 36. *Serbu;* 37. *A. Sacerdoţeanu;* 38. Prof. Dr. *Fr. Rainer;* 39. D-na Dr. *Horia Dumitrescu;* 40. D-L Dr. *Horia Dumitescu;* 41. Fotograful *I. Berman.*

BIBLIOGRAFIE:

1 *H H. Stahl:* Contributii la problema răzăşiei satului Nerej. Capitolul 1 şi 2. Arhiva, Anul IX, Nr. 1-3 şi Anul VIII, Nr. 4.

2. *H. H. Stahl* şi *Xenia Costa-Foru:* Caracterul devălmaş al familiei nerejene. Arhiva, Anul X.
3. *H. H. Stahl* şi C. *Constantinescu-Mirceşti:* Documente vrâncene, Voi. I, 1929.
4. *H. H. Stahl:* O mască. Revista Criterion, Anul I, Nr. 2.
5. *H. H. Stahl:* Un izvod vrâncean de cheltuială de moarte. Revista Sociologie Românească, Anul I, No. 1.,
6. *Traian Herseni:* Stâni nerejene. Revista Sociologie Românească, Anul I, Nr. 9.
7. *N. Cont:* Nerejul în războiu. Arhiva, Anul X.

III. *A patra campanie: Fundul-Moldovei, Câmpulung-Bucovina, 1928.*

Efortul nostru de a găsi un mod de organizare perfectă a muncii colective de cercetare la teren, este dus mai departe, la Fundul-Moldovei. Pentruca să se obţie un studiu uniform purtând asupra tuturor problemelor care interesează în sociologie, la Fundul-Moldovei am perfecţionat sistemul împărţirii întregei grupe de monografişti în echipe, fiecare având însărcinarea de a studia un anume fragment din total. Fără îndoială însă că într'o cercetare la teren nu te poţi ocupa exclusiv de o chestiune. Zi de zi, faptele ele însele te silesc să faci observaţii şi cu privire la alte probleme decât cele ce ţi-au fost atribuite. Sistemul muncii în Echipe cu atribuţii speciale, ar putea duce la pierderea tuturor acestor observaţii, uneori foarte preţioase, însă făcute lăturalnic. Pentru a remedia acest defect şi pentru a face astfel ca toate observaţiile răsleţe să se adune sistematic, am instituit sistemul transcrierii pe fişe şi al strângerii lor în dosare comune. Cu alte cuvinte notările nu se mai fac de aci înainte, în caete personale de note zilnice, ci se transcriu pe fişe volante, care se predau pe măsura alcătuirii lor, conducătorului monografiei. Acesta le citeşte, le clasează, după o eventuală îndreptare a lor şi apoi le ataşează în dosare.

Metoda aceasta a fişelor şi a dosarelor comune are fără îndoială multe avantaje, dar şi câteva primejdii. Pe deoparte ea face cu putinţă colaborarea uşoară a mai multora la o aceeaş problemă. Pe de altă parte însă ea poate duce la o fărâmiţare a muncii fiecăruia, la înecarea ei în anonimat. Trebue să recunoaştem că şi redactările finale, fiind amânate, sunt prin aceasta însăş îngreuiate.

In ceeace priveşte dreptul de proprietate ştiinţifică asupra observaţiilor făcute, monografia a primit ca o lege a ei următoarea regulă: toate fişele strânse sunt puse la dispoziţia tuturor monografiştilor. Ele nu pot fi revendicate exclusiv de către culegătorul lor. Asupra acestor fişe orişicine are un drept de redactare. Evident cine redactează are obligaţia de a cita fişele străine pe care le foloseşte, întocmai aşa cum ai cita o carte tipărită. Individual este deci numai dreptul de a iscăli redactările individuale. Această regulă a monografiei, în ceeace priveşte dreptul de proprietate ştiinţifică şi literară

este cât se poate de dreaptă. Căci într'adevăr munca în echipă monografică are acest avantaj de a face cu totul uşoară adunarea materialului, dată fiind atmosfera sufletească pe care o creiază printre săteni, astfel că meritul tău de simplu culegător este destul de redus. Desigur că înţelegerea acestui lucru presupune şi oarecari calităţi de caracter, pe care însă în bună măsură le-a creiat monografia sociologică măcar în sufletul celor mai mulţi dintre noi.

Fundul-Moldovei înseamnă deci folosirea pentru prima oară a sistemului echipelor lucrând cu fişe şi dosare comune. Echipele atunci folosite au fost următoarele: cosmologică, biologică, istorică, psihologică, economică, juridică, de folclor, literar şi muzical, estetică, filologie, pentru studiul stânei, familiei, gospodăriei, a problemei femeei, de industrie casnică, de probleme culturale, politică administrativă, criminalistică, pentru studiul răsboiului, al manifestărilor religioase şi al cârciumei. In anul următor aceste echipe vor căpăta şi o clasare mai bună, după cadre şi manifestări.

După cum am spus fiecare din aceste echipe îşi avea un dosar propriu în care se strângeau fişele pe măsura redactării lor. O nouă dificultate se ivea: dosarele puteau să dea naştere la confuzie în redactarea fişelor, dacă nu se stabilea în amănunţime locul fiecărei probleme în planul general de lucrări şi dacă nu se găsea chipul de a se înfăţişa astfel teoria sociologică pe temeiul căreia lucram, încât ea să fie pe deplin înţeleasă, fără de eventuale controverse, de către toţi monografiştii.

Fundul-Moldovei reprezintă deci în istoria monografiei un moment hotărîtor: acela al creerii desăvârşite a teoriei şi a tehnicei monografiei sociologice. Dacă în ceeace priveşte tehnica aş da dovadă de falsă modestie spunând că n'aş fi avut niciun amestec, trebue să recunosc că pentru teoria monografiei sociologice prezenţa printre noi a d-lui Mircea Vulcănescu s'a făcut foarte simţită. D-sa abia întors de la Paris unde studiase câţiva ani, şi-a regăsit de îndată pasiunea monografică. Fiind fără îndoială cel mai bine pregătit teoretic şi cel mai dotat în asemenea filosoficeşti treburi, d-sa a fost ajutorul cel mai preţios al profesorului nostru în acele lungi zile în care s'a elaborat, amănunt cu amănunt, planul teoretic al monografiei sociologice, în forma pe care şi astăzi o păstrează. Munca ne-a fost uşurată prin faptul că la Seminarul de Sociologie se adăogaseră de data aceasta şi alţi profesori specializaţi în anume domenii de viaţă. Venise vechiul nostru colaborator D-l prof. Fr. Rainer cu întreg Institutul d-sale, d-na şi D-l Horia Dumitrescu, D-l dr. Georgescu, D-l dr. Milcu şi D-l dr. Ciorapciu. Deasemeni D-l prof. Const. Brăiloiu, secretarul Soc. Compozitorilor Români, D-l prof. George Breazul, economiştii prof. N. Cornăţeanu şi Oreste Anastasiu, D-nul Prof. Marin Popescu-Spineni, sculptorul şi muzeologul Mac Constantinescu, d-na Floria Capsali, arhitecţii Armăşel şi Peterneli.

Fără a opri în loc cercetările la teren, Seminarul astfel alcătuit a putut depune o muncă stăruitoare şi plină de roade pentru discutarea şi redactarea cât mai amănunţită a tuturor planurilor de muncă necesare. Aceste planuri

au fost după aceea poligrafiate şi pe temeiul lor, până astăzi, evident cu adăogiri continue, se lucrează în monografiile noastre.

Monografia crescuse dintr'odată şi se adâncise în aşa măsură încât abia o mai recunoşteai când o puneai faţă în faţă cu firavele ei începuturi.

Rezultatele obţinute la Fundul-Moldovei au fost deplin mulţumitoare. Statistica făcută, de data aceasta pe foi de recensământ complete şi bine puse la punct, a fost din nou o operă colectivă valorificată în urmă prin străduinţa echipelor, conform schemei mai sus arătate.

Un alt lucru care merită să fie subliniat este alcătuirea celui dintâiu muzeu al Seminarului. Având în mijlocul nostru pe sculptorul Mac Constantinescu, laureat al Şcolii Luvrului, am putut alcătui un muzeu cu mult mai bun decât până atuncea. Încă dela Goicea-Mare monografiştii au început să strângă obiecte. Ele erau însă de minimă importanţă, ca număr şi ca valoare, excepţie făcând minunatele piese vrâncene ale măştilor priveghiului funebru. De data aceasta începem a strânge sistematic. Colaborează toţi monografiştii. Obiectele se strâng cu fişe de identificare şi apoi se aşază într'una din sălile de clasă amenajată ca muzeu temporar.

De asemeni se fac cele dintâi înregistrări fonogramice de către D-l prof. Brăiloiu, iar institutul d-lui prof. Rainer se prezintă la teren admirabil pregătit pentru un Studiu antropologic desăvârşit.

Asociaţia monografiştilor.

Cei mai mulţi dintre monografiştii Fundului Moldovei nu mai aparţineau Seminarului de Sociologie. Unii aveau, cum am arătat, alte specialităţi iar alţii, cari fuseseră în cele dintâi campanii studenţi, îşi luaseră licenţa şi nu mai aveau legătură directă cu Universitatea. Aceasta adusese după sine şi o schimbare esenţială în structura monografiilor noastre. Nu mai era vorba de un grup de studenţi continuându-şi lucrările de seminar, la teren, cu un scop în primul rând pedagogic. Monografia ajunsese o asociaţie de specialişti pe care Seminarul de Sociologie ca atare nu îi mai putea cuprinde.

S'a hotărît atunci crearea unei asociaţii a monografiştilor, care să permită organizarea laolaltă a studenţilor Seminarului alături de ceilalţi profesionişti ai anchetelor sociale, fie că erau sau nu membri ai secţiei sociologice a Institutului Social Român.

Preşedintele acestei asociaţii a fost ales D-l Prof. D. Gusti, iar vice-preşedinţi d-nii Mircea Vulcănescu, H. H. Stahl, N. Cornăţeanu şi D. Prejbeanu.

PARTICIPANŢII:

1. Prof. *D. Gusti;* 2. D-ra *Xcnia Costa-Foru;* 3. *Elvira Georgeseu;* 4. *N. Stamate;* 5. *M. Dărmăneseu;* 6. *M. Negreanu;* 7. *Marcela Focşa;* 8. *Olga Hreniuc;* 9. V. *Kletchin;*
10. *Elisabeta Constante;* 11. *F. Gafencu;* 12. *Drd. Carmen Anghelide;* 13. *Domnica Păun* şi d-nele: 14. *M. Popescu;* 15. *Corniv;* 16. *Gorăscu;* 17. *Floria Capsali;* 18. *Z. Claudian.*

Şi d-nii: 19. *H. H. Stahl;* 20. *I. Costin;* 21. *D. Prejbeanu; 22. Alexandru Claudian;* 23. *D. C. Georgeseu;* 24. *Ernest Bernea;* 25. *Ion Zamfireseu;* 26. *Alfred Ionescu;* 27. *I. Angelescu;* 28. *N. Conf;* 29. *Şerbu;* 30. *Petre N. Constantinescu;* 31. *Marin Popescu-Spineni;* 32. *lorgu Stoian;* 33. *Ovid Sachelarie;* 34. *N. Argintescu;* 35. *I. Argintescu;* 36. *Pop St. Mihai;* 37. *I. Georgeseu;* 38. *Octav Gheorghiu;* 39. *Emil Popescu;* 40. *Mantaroşie;* 41. *Corniv;* 42. *N. Cornăţeanu;* 43. *Niculescu;* 44. *Traian Herseni;* 45. *Cioran;* 46. *Lăncrăjan;*
47. *Gabrea;* 48. *Gorăscu;* 49. *P. Bucur;* 50. *C. D. Constantinescu-Mirceşti;* 51. *Constantin Brăiloiu;* 52. *Oreste Anastasiu;* 53. *George Breazul;* 54. Dr. *Fr. Rainer;* 55. Dr. *Horia Dumitrescu;* 57. Dr. *Georgeseu;* 58. Dr. *Milcu;* 59. Dr. *Ciorapciu;* 60. Fotograf *I. Berman.*

BIBLIOGRAFIE:

1. *Traian Herseni:* Individ şi societate în satul Fundul-Moldovei. Arhiva, Anul X.
2. *Floria Capsali:* Jocurile din comuna Fundul-Moldovei. Arhiva, Anul X.
3. H. H. Stahl: Vizionară bucovineană, Revista Sociologie Românească, Anul I, No. 2.
3. Catalogul materialului sociologic privitor la cercetările monografice întreprinse în comuna Fundul-Moldovei. Material informativ şi obiecte expuse în sălile Seminarului. Broşură Tipografia „Luceafărul" - Bucureşti, 1929.

Expoziţia campaniei Fundul-Moldovei.

Încurajaţi de rezultatele frumoase obţinute cu muzeul provizoriu din Fundul-Moldovei, odată întorşi la Bucureşti monografiştii alcătuesc cel dintâiu muzeu sociologic menit publicului mare. In sălile Seminarului de Sociologie din Bucureşti, D-l Mac Constantinescu ajutat de monografişti, organizează două săli mari. Intr'una se expun planurile de lucru şi dosarele cu rezultatele obţinute în campaniile de până atunci. Intr a doua se expun obiectele colectate în Nerej şi Fundul-Moldovei, adică un total de 244 de obiecte al căror catalog a şi fost publicat, însoţit şi de o scurtă expunere doctrinară a metodei şi planurilor noastre de lucru.

Răsunetul obţinut cu acest muzeu a fost destul de mare, iar obiectele înseIe au fost socotite destul de preţioase ca ele să ne fie cerute pentru standul pe care România l-a organizat în Expoziţia din Barcelona, unde am obţinut medalia de aur.

Monografia în discuţia secţiei sociologice a Institutului Social Român.

In 1929 Institutul Social Român înlocueşte seria conferinţelbr publice duminicale printr'un ciclu de 154 de comunicări în secţiile Institutului.

In secţia sociologică punându-se problema „Sociologia popoarelor şi metoda de cercetare monografică", în afară bineînţeles de D-l Prof. D. Gusti care are o conferinţă despre „Regulile metodei monografice şi constituirea unei ştiinţe a naţiunii , ia cuvântul cel dintâiu grup compact de monografişti atacând problema cercetării la teren.

Vorbesc atuncea câţiva dintre colaboratorii noştri: D-l prof. Fr. Rainer „Aspectul antropologic şi serologic în cercetarea monografică", D-l prof. N. Cornăţescu

„Realitatea economică în cercetarea monografică", D-l prof. Tudor Vianu „Realitatea artistică în cercetarea monografică", D-l prof. C. Brăiloiu „Folclorul muzical în cercetarea monografică". Din tabăra elevilor direcţi ai Profesorului Gusti vorbesc: D-l H. H. Stahl „Aspectul istoric în cercetarea monografică", D-l M. Vulcănescu „Realitatea spirituală în cercetarea monografică" şi „Metoda statistică în cercetarea monografică" şi D-l Alex. Claudian „Problema socialului şi a familiei în cercetarea monografică".

IV. *A cincea campanie monografică: Drăguş (Făgăraş). 13/VII-16/VIII, 1929.*

Această campanie reprezintă fără îndoială un punct culminant al cercetărilor noastre, atât prin numărul mare al participanţilor, cât şi prin calitatea muncii atunci depusă.

Din toate satele cercetate, Drăguşul pare a fi fost cel mai bine ales, din toate punctele de vedere. Foarte omogen ca structură socială totală, prezentând totuş probleme de amănunt cât se poate de interesante, Drăguşul are pe deasupra tot farmecul unui sat în care viaţa de caracter ţărănesc s'a păstrat cu toată frumuseţea şi cu tot pitorescul ei.

Iată pentru ce în Drăguş ne-am simţit îndemnaţi să încercăm a face o monografie menită să rămâe excepţională, adică o monografie absolut completă. Afirm că încercarea Drăguşului va rămâne excepţională pentrucă este cât se poate de greu să se facă studii atât de amănunţite cât au fost acelea. Şi poate că nici nu este necesar să se repete experienţa de mai multe ori. Satele din ţară sunt multe, problemele sunt numeroase şi ar fi păcat să concentrezi prea multe forţe într'un singur loc şi să zăboveşti prea mult timp pe o aceeaş faţă a vieţii. Insă o asemenea experienţă ca a Drăguşului merita să fie făcută; trebuia să fie făcută. Fiecare din cercetători a mers adâncindu-şi problema până la punctul de unde nu se putea merge mai departe. Materialul care s'a strâns este enorm. Ar trebui să tipărim volume întregi de albume de ţesături, altele de icoane, altele pentru transcrierea muzicii din sat, pentru documente ş. a. m. d. Nu este fragment de cercetare care să fi rămas în stare de schiţă sumară. Cu toţii am tins la epuizarea problemelor. Numai cei cari au experienţa terenului îşi pot da seama de ce a însemnat această temerară încercare a noastră, dar în acelaş timp şi care i-a fost folosul pentru maturizarea deplină a cercetătorilor. Nu trebue uitat că în Drăguş s'a făcut şi o revenire colectivă în 1932, o campanie de redactare colectivă în 1933, fără să mai punem la socoteală desele reveniri la teren pe care le făcea individual fiecare cercetător şi pe care unii dintre ei şi acum le continuă.

Eram pe vremea aceea nu mai puţin de 90 de monografişti la lucru. Desigur nu toţi erau veterani ai monografiei. Unii de abia debutau. Monografia continua să fie un „vas-şcoală cum îi spuneam, adică o prelungire şi peste vară a Seminarului universitar propriu zis. De aceea din sânul vechilor elevi ai Profesorului Gusti, care acuma ajunseseră să reprezinte „bătrânii"

monografiei şi care peste iarnă fuseseră însărcinaţi cu ţinerea unor mici prelegeri şi şedinţe seminariale cu cei tineri, se formaseră „şefi de echipă”. Aceşti şefi de echipă purtau răspunderea lucrărilor, îşi organizau echipa ca unităţi de sine stătătoare, ţinând cronici zilnice în care se consemnau şedinţele lor de lucru. Echipele toate se adunau în şedinţe plenare, menite mai mult discuţiunii pedagogice, sub conducerea personală a Profesorului nostru. Iar în vederea rezultatelor ştiinţifice pe care trebuia să le obţinem, şefii de echipă se adunau la rândul lor în „şedinţe ale şefilor de echipe". Se îmbinau astfel cele două scopuri pe cari le urmăream: unul pedagogic, de creştere a nouilor cercetători sociali şi altul de cercetare ştiinţifică propriu zisă.

Dealtfel la şcoala aceasta a Drăguşului sunt foarte mulţi aceia cari s’au format. Astfel monografiştii care, mai târziu, despărţindu-se în parte de noi, au format grupul „Rânduelii", este întreg de formaţie Drăguş, chiar după propria lor mărturisire; dovadă simbolul pe care şi l-au ales, „Buzduganul" clăcii drăguşene. Dar acest Drăguş a mai avut pentru noi şi o altă însemnătate, de o deosebită valoare. Aci pentru prima oară am avut noi dovada deplină că rosturile noastre sunt poate mai mari încă decât le-am fi crezut.

Într’o bună zi ne trezim în mijlocul nostru cu primarul din Fundul Moldovei, D-l Gavril Frâncu. Cu un an în urmă, acest sătean, deosebit de ager şi de talentat, ne fusese un nedespărţit tovarăş de lucru; e cel dintâiu sătean care se asociază lucrărilor noastre, ca membru în „echipa cosmologică". Poate că amintirea ce i-o lăsasem nu se putuse şterge şi aflând că de data aceasta lucram în Drăguş, a venit să ne vadă. Pentru noi venirea lui a fost un semn: ni s’a părut că satul el însuş ne caută. Săteanul acesta nu putea fi un curios al preocupărilor ştiinţifice. Eram de pe aceea vreme resemnaţi la soarta noastră, de a nu fi cercetaţi de către aceia cari totuş poate că ar fi avut datoria să afle ce lucrăm şi să ne dea o mână de ajutor măcar prin, obiectivă critică. Dacă venea în mijlocul nostru, fără îndoială că venea numai de dragul nostru şi numai pentrucă aştepta din partea noastră şi altceva decât un volum de adevăruri ştiinţifice: acea „reformă" după care şi noi tânjeam fără să ne o mărturisim prea făţiş. Dar venirea lui Frâncu în mijlocul nostru ne-a deschis sufletul.

Nu pot uita cuvântarea pe care a ţinut-o atunci profesorul Brăiloiu, violent atac împotriva înstrăinării întregei noastre culturi orăşeneşti, de minunata bogăţie, şi aş îndrăsni aproape să spun, de nemeritata noastră bogăţie a satului. Câteva cuvinte de apăsare pe ascuţişul acestui gând am adăogat şi eu. Poate mă las înşelat de felul cum am crescut eu la asemenea gânduri. Poate perspectiva amintirilor mele mă face, greşit, să stabilesc atuncea momentul în care am simţit pentru prima oară colectivitatea noastră monografică privind atent şi în faţă problema reformei sociale. Ştiu foarte bine că nu ne abăteam de la planul care, încă de la început, *aşa* fusese gândit de Profesorul nostru. In tot cazul pentru noi, monografiştii, atunci s’a actualizat problema aceasta a acţiunii sociale, pe temeiul unei anumite etici, sprijinită pe o cunoaştere ştiinţifică, adică

programul întreg al monografiei sociologice. Şi atunci s'a născut în tot sufletul monografiei credinţa într'o altă datorie, care se adăoga celei ştiinţifice.

Citească cineva conferinţa pe care, mai târziu, la deschiderea expoziiei Drăguş din Bucureşti, a rostit-o profesorul nostru, spre nespusa noastră bucurie şi pace sufletească, citească şi cuvintele prin care am încercat şi eu să spun ceeace gândeam toţii, ca să-şi dea seama de ce anume fremăta în sufletul nostru al tuturora.[9])

Filmul Drăguş.

Tot în această campanie monografia îşi începe o nouă ramură de activitate al cărui viitor ne pare plin de făgădueli: scoaterea filmelor documentare româneşti.

La început problema filmării ni s'a pus ca o simplă problemă de tehnică a înregistrării. Căutam într'una perfecţionarea metodelor noastre de observaţie. Sunt însă atâtea fenomene vii pe cari nu le poţi prinde cu mijloacele obişnuite ale scrisului. Drept este că în monografiile noastre am întrebuinţat într'o largă măsură mijloacele de înregistrare mecanică, fonograme şi fotografii. Pentru povestirile săteşti am folosit sitematic stenografia. Insă atâtea scene ceremoniale, dansuri, tehnici de lucru nu pot fi înregistrate decât prin filmare! Am cerut atunci ajutorul serviciului cinematografic al armatei, care cu multă bunăvoinţă ne-a pus la dispoziţie aparatele sale. Am căutat să înregistrăm cât mai multe scene şi, spre bucuria noastră, legându-le laolaltă, ne-am pomenit a fi alcătuit un film care era nu numai un bun documentar, ci şi un film adevărat, un film frumos.

Filmul Drăguş a cunoscut un adevărat succes în ţară şi peste graniţă. Fotografia lui a fost făcută de către D-l I. Barbelian, regisori fiind d-nii Paul Sterian şi Nicu Argintescu. Un al doilea cupaj a fost făcut de către scriitorul acestor rânduri cu ajutorul d-lui Mitu Georgeseu. Filmul a fost reprezentat întâia oară la Bucureşti, la Teatrul Naţional, în Ianuarie 1932. Iar în 1934 cu prilejul conferinţelor pe care dl. Prof. D. Gusti le-a ţinut ca invitat al Universităţilor din Franţa şi Germania, despre monografia sociologică românească, filmul acesta a fost reţinut la ,,Musee Pedagogique" unde se aflä şi astăzi, în urma demersului d-lui Maunier, profesor la Facultatea de Drept din Paris, iar un alt exemplar a fost reţinut la Berlin la Institutul de limbi romanice în urma stăruinţelor d-lui Prof. Gamilscheg, directorul acelui Institut.

Expoziţia Drăguş.

Şi în Drăguş monografiştii îşi strânseseră un foarte bogat material muzeologie, ba încă cu mult mai bun şi mai complect decât cel din Fundul Moldovei. S'a organizat atunci tot la Seminarul de Sociologie şi tot de către dl.

[9]) Textul a fost publicat în „Politica culturii", (I. S. R.).

Mac Constantinescu, două săli de muzeu, una cuprinzând o reconstituire a unei odăi drăguşene, cealalta cu unelte diverse şi fotografii. In total s'au expus 421 de obiecte. Catalogul acestei expoziţii cuprinde o serie de 81 de fotografii documentare.

Mai târziu, la Expoziţia de Higienă Socială, care a avut loc la Dresda, reconstituirea odăii drăguşene ne-a fost cerută, astfel că am mutat acolo standurile noastre, obţinând şi acolo medalia de aur.

Astăzi obiectele acestor două muzee ale noastre se află depuse în Muzeul Satului Românesc.

PARTICIPANŢI:

Conducător:

1. Prof. D. Gusti.

Statistică:

2. D-l Roman Cresin, licenţiat; 3. D-L Faust Ştefănescu; 4. D-L Nicolae Popescu. Cadrul Cosmologic:

1. D-l Traian Herseni, licenţiat; 6. D-L Corist. Buzilă; 7. D-L Const Manolache. Cadrul Biologic:

8. D-l Dr. Sabin Manuilă; 9. D-L Dr. Ciocârlan; 10. D-L Dr. Ştefan Tănăsescu; 11. D-l Dr. Teodoru; 12. D-L Dr. Pascu; 13, D-L Dr. Raţiu.

Biologie socială:

14. D-L D-rd Dumitru Georgeseu; 15. D-L Dr. C Constantin Qiugiuc; 16. D-ra Dr. Elena Roşea; 17. D-na D-rd Carmen Anghelide; 18. D-L D-rd George Georgeseu; 19 D-L D-rd Gh. Văcărescu.

Cadrul Psihologic:

20. D-L D-rd Mircea Vulcănescu, asistent; 21. D-L Paul Sterian, Dr. în ştiinţe economice.

Cadrul Istoric:

»« Henri H. Stahl, asistent; 23. D-ra Maria Dărmănescu, licenţiată; 24. D-ra Maria Negreanu, licenţiată.

Manifestări Spirituale:

a) *Literatură şi muzică populară:*

25. D-l Const Brăiloiu profesor; 26. D-l Mihai Pop, licenţiat; 27. D-L Hary Brauner: 28 D-l Zamfir Constantinescu; 29. D-ra Ştefania Cristescu; 30. D-L Nicolae Drosu- 31 Lucian Macovei; 32. D-na Maria Rădulescu; 33. D-I Matei Socor; 34. D-L A. Stoia ' 35. D-L Ştefan Topală.

b) *Filologie:*

36. D-l G. Dăncuş; 37. D-L Iorgu Stoian.

c) *Estetică:*

38. D-l Tudor Vianu, conferenţiar universitar; 39. D-L Nicolae Argintescu, licentiat- 40. D-L Petre Comarnescu, licenţiat; 41. Victor Iancu.

d) *Artă Plastică:*

42. D-l Mac Constantinescu, sculptor, abs. dela Ecole du Louvre din Paris' 43 D-na Margareta Sterian; 44. D-ra Marcela Focşa; 45. D-ra Paula Gusti, licentiată.

e) *Dans:*

46. D-l Dobrescu, maestru de dans la O.N.E.F.

f) *Ideologie:*

47. D-l Dumitru Amzer; 48. D-L Ion Ionică.

g) *Obiceiuri şi rituri:*
48. D-L Ernest Bernea; 50. D-ra Docliia Ioanovici; 51. D-L Ion Samarineanu.
h) *Instituţii culturale:*
52. D-L Gh. Gabrea; 53. D-L Petre Apolzan; 54. D-L Emil Czervenca.
i) *Moralitate:*
55. D-L Romulus Cotaru, licenţiat; 56. D-L Gh. Bronzetti.

Manifestări Economice:

57. D-L Nic. Cornăţeanu, profesor la şcoala superioară de agricultură; 58. D-L Ion Floru, licenţiat; 59. D-L Sfintescu, licenţiat; 60. D-L Ion Zamfirescu, licenţiat; 61. D-L Gh. Dumitrescu; 62. D-L Emanoil Buznea; 63. D-L Ion Ciolan; 64. D-L Victor Rădulescu- Pogoneanu; 65. D-L Adrian Negrea; 66. D-L Ilie Sulea.

Manifestări Juridice:

67. D-ra Ecaterina Burbea; 68. D-L Alex. Dineti; 69. D-L Ed. Cirosman; 70. D-L Oc- tavian Mureşeanu; 71. D-L Gh. Neicu; 72. D-L Filip Paşcanu; 73. D-ra Domnica Păun; 74. D-L Ştefan Stamate.

Manifestări Politice şi Administrative:

75. D-L Mircea Manolescu, licenţiat; 76. D-L Ştefan Macri; 77. D-L Marin Cernea; 78. D-L Ion Tatu.

Unităţi:

79. D-ra Xenia Costa-Foru, licenţiată; 80. D-L Ion Costin, licenţiat; 81. D-ra Maria Călineţ; 82. D-ra Elisabeta Constante, licenţiată; 83. D-L C. D. Constantinescu, licenţiat; 84. D-î Al. Dima, licenţiat; 85. D-ra Olga Hreniuc, licenţiată; 86. D-L Remus Făgărăşeanu; 87. D-L Colonel Liviu Tăuşeanu.

Arhitectura:

88. D-ra Maria Cotescu, arhitect; 89. D-L Armăşel, arhitect, şi cu ajutorul Părintelui Iurcovan, al D-lui învăţător I. Sofonea şi a D-lui Gh. Rogozea, student.

BIBLIOGRAFIE:

1. *H. H. Stahl:* Un sat din Transilvania: Drăguşul. Revista Boabe de Grâu Anul III No. 3.
2. *H. H. Stahl:* Sistemul onomastic drăguşan. Arhiva Anul XII No. 3—4.
3. *H. H. Stahl:* Vecinătăţile din Drăguş. Sociologie Românească Anul I, No. 1.
4. *H. H. Stahl:* Rudenia spirituală din năşie din Drăguş. Sociologie Românească Anul I, No. 7-9.
4. *H. H. Stahl:* Cum şi-a făcut moş Bacioc din Drăguş viaţa întreagă, o gospodărie cum nu se află alta. Sociologie Românească Anul I, No. 3.
5. *Traian Herseni:* Stâna din Munţii Făgăraşului. Revista Boabe de Grâu.
6. *Traian Herseni:* Observaţii sociologice privitoare la copiii din Drăguş, Arhiva Anul XI No. 1, 2, 3, 4.
8.1 *Traian Herseni:* Clubul Husarilor. Arhiva Anul XII. No. 3 şi 4.
9. *Constantin Brăiloiu:* Despre bocetul de la Drăguş. Arhiva Anul X.
10. *Constantin Brăiloiu:* Cântec la sfârşit de clacă. Sociologie Românească Anul I, No. 3.
11. *D. C. Georgeseu:* Considerations sur l'alimentation paysanne en Roumanie în Melanges D. Gusti.
12. *Lena Constante:* Iconarul Savu Moga. Revista Boabe de Grâu Anul III. Pag. 586 — 588.
13. *Mac Constantinescu:* Ceramica populară. Arhiva Anul X.
14. *Adrian Negrea:* Pocesul de emigrare al drăguşenilor în America. Ahiva Anul XI, No. 1, 2, 3, 4.
15. Catalogul materialului sociologic privitor la cercetările monografice în anul 1929, între 15 Iulie şi 15 August în comuna Drăguş (jud. Făgăraş) expus în sălile Seminarului, Bucureşti 1929, Tipografia Luceafărul.

Seminarul de monografie sociologică.

După campania din Drăguş dl. Prof. Gusti numeşte asistenţi pe doi din elevii săi cu rostul special de a priveghea la pregătirea elementelor necesare campaniilor de monografie sociologică, precum şi de a contribui la prelucrarea şi redactarea materialului cules. Acest seminar de monografie sociologică s'a păstrat în vechea tradiţie a tuturor seminarelor organizate de către dl. Prof. Gusti, căpătând adică şi un caracter de institut de cercetări proprii.

Încă din seminarul pe care îl avea la Iaşi dl. Prof. Gusti a putut strânge studii deajuns de serioase încât să poată publica un preţios volum de contribuţii ale elevilor săi[10]). Dacă alte asemenea publicaţii, sub egida Seminarului, nu s'au mai făcut de atunci, aceasta nu înseamnă că şi activitatea în acest sens ar fi încetat. Dimpotrivă înseamnă că sfera de acţiune a membrilor Seminarului a crescut, contribuţiile lor publicându-se în revistele Institutului Social Român. Pe de altă parte Seminarul de sociologie se mândreşte cu faptul că pune pe studenţii săi în nemijlocită legătură cu viaţa socială, toţi studenţii fiind obligaţi a face, ca lucrări de seminar, anchete sociale, fie la ţară, fie într'o mahala de oraş. Studiile astfel strânse, ca lucrări peste an, sunt foarte multe şi uneori deosebit de bune. Ba, în afară de campaniile monografice de peste vară, s'au putut organiza şi alte campanii colective de lucru, precum de pildă este încercarea de monografie sociologică a cartierului Teiu din Bucureşti, un studiu în legătură cu credinţele şi ritualul funebru şi o anchetă în legătură cu sociologia copilului.

V. *A şasea campanie monografică, Runcu-Gorj, 29 Iunie—18 August 1930.*

Teoria şi metoda monografiei sociologice fiind complect alcătuite, de aci înainte campaniile de monografie sociologică se vor desfăşura după acelaş sistem. Doar anume îmbunătăţiri de detaliu se mai adaogă, de la o campanie la alta.

Cu alte cuvinte, şi aci la Runcu am început prin a face statistica printr'o echipă trimeasă mai dinainte la teren şi am lucrat apoi cu echipe repartizate pe cadre şi manifestări întocmai ca şi la Drăguş. Desigur au fost mai puţine tatonări, s'a lucrat cu mai multă prudenţă în ceeace priveşte alegerea problemelor şi în acelaş timp cu mult mai rapid, extrăgându-se numai esenţialul şi fără să se întârzie asupra unor chestiuni de detaliu care nu s'ar fi putut încadra în ansamblul lucrării.

O problemă care la Runcu ne-a preocupat în chip deosebit a fost şi aceea de a sistematiza şi redacta, pentru un public mai mare, întreaga noastră experienţă cu privire la teoria şi tehnica monografiei sociologice. S'au început atunci o serie de redactări şi de studii menite să fie strânse într'un volum.

[10]) Studii Sociologice şi etice, Vol. I şi II.

Dl. Traian Herseni, care tocmai se întorsese din Germania unde studiase câtăva vreme, publicase peste vară o serie de articole despre monografie în revista „Societatea de Mâine". A primit însărcinarea de a le strânge într'o broşură menită marelui public. D-sa începe să scrie deci volumul pe care, peste un an aveam să-l avem într'o formă tipărită, totuş nedată publicului, şi care mai târziu mult schimbată avea să formeze N-rul 1 din Biblioteca Sociologică a Institutului Social.

Dar chiar şi în lipsa publicaţiilor, metoda monografiei sociologice începuse să fie cunoscută. Vizitatori străini veneau să vadă la faţa locului cum anume lucram. Aci la Runcu, în ziua de 12 August, sosesc un grup de 19 studenţi germani, sub conducerea d-lui Helmuth Klocke, asistent al Profesorului Ipsen din Leipzig. Aceşti studenţi participă vreo câteva zile la lucrările noastre, fără îndoială cu mult folos pentru ei, ceeace se şi poate vedea din felul în care, întorşi în Germania, au început să lucreze monografii sociologice după un sistem apropiat de al nostru.

PARTICIPANŢI:

1. Prof. *D. Gusti; 2.* D-rele *Xenia Costa-Foru;* 3. *M. Dărmănescu; 4. 8. Miclescu;*
5. *D. Păun:* 6. *N. Raischi;* 7. *D. Alexandrescu;* 8. *E. Constante;* 9. *Lena Constante;*
10. *Paula Gusty;* 11. *Ştefania Cristescu;* 12. *Dochia Ioanovici;* 13. *Marica Cotescu;* 14. *M. Vulcănescu;* 15. *L. Gavăt;* 16. *Carmen Anghelide;* 17. *Marcela Focşa;* 18. *Floria Capsali;* 19. *Ecaterina Burbea;* 20. *M. Călineţ;* 21. *N. Cornăţeanu;* 22. *C. Brăiloiu;*
23. H. H. Stahl; 24. *M!tu Georgeseu; 25. M. Vulcănescu;* 26. *Traian Herseni;* 27. *Gh. Dumitrescu;* 28. *Mac Constantinescu;* 29. C. *Iliescu;* 30. *I. Conea;* 31. V. *Rădulescu-Pogoneanu;* 32. *A. Negrea;* 33. *I. Ionică;* 34. *D. Amser;* 35. *E. Bernea;* 36. *I. Samarineanu;*
37. *F. Paşcanu;* 38. C. *Orleanu;* 39. *M. Pop;* 40. *H. Brauner;* 41. *R. Cressfn; 42. N. Popescu;* 43. *I. Ghibedea;* 44. *Dr. Giugiuc;* 45. Dr. *G. Georgeseu;* 46. Dr. *Tisu;* 47. Dr. *Roşianu;* 48. *I. Focşa;* 49. *I. Gabrea;* 50. *N. Argintescu;* 51. C. *Baran;* 52. *St. Macni;*
53. *N. Tatu;* 54. *N. Manolescu;* 55. *E. Buznea;* 56. *I. Ciolan;* 57. *Armăşel* arh.; 58.
C. *Neicu;* 59. *Iuliu Stănescu;* 60. C. *Floru;* 61. *Nicutescu;* 62. I. *Iancu;* 63. *O. Cernea;* 64. *Ciuturoianu;* pictorii; 65. *Mützner* şi 66. D-na *Rodica Maniu;* 67. fotograful *Berman.*

BIBLIOGRAFIE:

1. *Ion Conea:.* Determinări geofizice în aşezarea satului Runcu, Arhiva An. X.
2. *Gheorghe Focşa:* Contribuţie la cercetarea mentalităţii satului, Arhiva No. X.
3. *R. Cressin:* Datoriile agricultorilor din satul Runcu, Arhiva Anul X.
4. *Adrian Negrea:* Industria morăritului la Runcu, Arhiva Anul X.
5. *M. Buznea:* O industrie ţărănească, Arhiva An. X.
6. *Dochia Ioanovici:* Consideraţii statistice asupra vrăjitoriei satului Runcu, Arhiva An. X.
7. *N. Argintescu:* Contribuţii la problema gustului popular, Arhiva An. X.
8. *D. C. Amzăr:* Sociologia şezătorii, Arhiva An. IX. No. 4.
9. *D. C. Georgeseu:* Schiţa antropologică a satului Runcu, Sociologie Românească An. I, No. 5.
10. *H. H. Stahl:* O tâlhărie la drumul mare şi o întâmplare cu moroi, Sociologie Românească An. I, No. 4.

VI. *A şaptea camp. monografică. Cornova (Orhei) — 25 Iunie —13 August 1931.*

Campania din Cornova nu se deosebeşte întru nimic, ca schemă de organizare şi metodă de lucru, de campania precedentă. Monografia ajunsese un mecanism foarte bine pus la punct a cărui funcţionare devenise aproape mecanică. In ciuda greutăţilor deosebit de mari pe care le-am întâmpinat în acest sat, rezultatele campaniei au fost foarte bune, evident datorită şi numărului mare de monografişti cu veche experienţă care alcătuiau rândurile noastre.

Semnalăm prezenţa celui dintâiu student străin participând la lucrările monografiei, dela început până la sfârşit, lucrând efectiv, ca oricare alt monografist. Este vorba de studentul ceh Kudrnovschi, care învăţase foarte bine româneşte şi ne-a fost de un preţios concurs.

Tot în timpul acestei campanii a fost lucrat cel de-al doilea film al Seminarului, ,,Un sat basarabean, Cornova", operator fiind D-l Tudor Posmantir de la Laboratorul Cinematografic al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, iar regisori d-nii Bucuţa, Stahl şi Golopenţia. Mult mai reuşit ca execuţie tehnică, filmul Cornova este totuş lipsit de farmecul filmului Drăguş, datorită sărăciei dureroase a satului acestuia basarabean în porturi şi cadru decorativ de datini. Ca document al vieţii de acolo, filmul este însă deosebit de preţios.

PARTICIPANŢI:

1. *Prof. Gusti; 2. Xenia Costa-Foru;* 3. *D. Păun; 4. El. Constante;* 5. *Lena Constante;* 6. *Paula Gusty;* 7. *Ştefania Cristescu; 8. Marcela Focşa;* 9. *Dochia loanovici;* 10. *Elena Constantinescu;* 11. *Ol ga Hreniuc;* 12. *N. Raischi;* 13. *Rodica Luţia;* 14. *Livia Gavăt;* 15. Arh. *M. Cotescu,* D-nii; 16. *H. H. Stahl;* 17. *M. Vulcănescu;* 18. *Traian Herseni;* 19. *A. Golopenţia;* 20. *R. Kressin;* 21. *N. Popescu;* 22. *A. Negrea;* 23. *I. Measni- cov;* 24. *Victor Rădulescu-Pogoneanu; 25. D. C. Georgeseu;* 26. *I. Ciolan;* 27. C. *Iliescu;* 28. *Gh. Dumitrescu;* 29. *F. Paşcanu;* 30. *I. Zurescu;* 31. *P. Ştefănucă;* 32. M. *Pop;* 33.
H. Brauner; 34. *M. Buznea;* 35. *I. Sărbu;* 36. *Focşa Gh.;* 37. *Emil Popa?* 38. *Emil Tur- deanu;* 39. *1. Zamfirescu;* 40. *I. Ionică;* 41. *Bernea E.;* 42. *D. Amser;* 43. *Samarineanu;* 44. /. *lostif; 45. Kudrnovschi;* 46. *Octavian NeamfU;* 47. *Bulai;* 48. *Mircea Manolescu;* 49. *Dr. Belciu;* 50. *Dr. Ungureanu;* 51. Dr. *Gh. Stoica; 52.* Dr. *I. Feneşan;* 53. *N. Argintescu;*
54. *N. Cornăţeanu;* 55. fotograful *I. Berman.*

BIBLIOGRAFIE:

1. *D. C. Georgeseu:* Evoluţia demografică a satului Cornova, Arhiva An. X4
2. *H. H. Stahl:* Vatra satului Cornova, Arhiva An. X.
3. *H. H. Stahl:* Despre Inochentie şi inochentism, Arhiva An. X.
4. *H. H. Stahl* şi *Anton Golopenţia:* Învăţături din zodiac, Sociologie Românească, Anul I, No. 4.
5. *P. Ştefănucă:* Scrisori de răsboiu, Arhiva Anul X.
6. *Ernest Bernea:* Contribuţii la problema calendarului în satul Cornova, Arhiva Anul X.
7. *Şefania Cristescu:* Practica magică a descântatului de strâns în satul Cornova, Arhiva An. X.
8. *Ştefania Cristescu:* L'agent magique dans le village de Cornova, Arhiva An. XIII Melanges D Gusti.

9. *Ştefania Cristescu:* Frecvenţa formulei magice în satul Cornova Sociologie Romanească, An. I, No. 4.
10. *Traian Herseni:* Categoriile sociale cornovene, Arhiva An. X.
11. *Emil Turdeanu:* Un manuscris miscelaneu necunoscut, Arhiva An. X.
12. *Mihai Pop:* Contribuţii la studiul limbilor speciale din Cornova, Arhiva No. 10.
13. *Ion Zamfirescu:* Contribuţii la cercetarea unei gospodării ţărăneşti în satul Cornova, Arhiva An. X.
14. *Domnica Păun:* Ţiganii în viaţa satului Cornova, Arhiva An. X.
15. *Anton Golopenţia:* Aspecte ale desfăşurării procesului de orăşenizare a satului Cornova, Arhiva Anul X.

Comunicările la Institutul Social Român.

Următor monografiei de la Cornova se organizează peste iarnă, în secţia sociologică a Institutului Social Român, o serie de prezentări de material şi de probleme, de către participanţii la această campanie. Seria celor 19 conferinţe se începe prin rularea celor două filme documentare: Drăguş şi Cornova şi printr o conferinţă „Din viaţa unui preot basarabean'*, a Pr. Zamă din Cornova, personalitate deosebit de puternică şi înzestrată cu un rar talent de povestitor.

Metodă şi sistem:

Miercuri, 27 Ianuarie 1932: *D. Gusti:* Realitate socială şi cercetare sociologică - *T. Herseni:* Metoda monografică.

Miercuri, 3 Februarie: *Roman Cressin:* Statistica în cercetările monografice - -Ing. *Meassnicow:* Prezentare de cercetări statistice; *Henri H. Stahl:* Tehnica cercetării monografice.

Cadre:

Miercuri, 10 Februarie 1932: *Ion Conea* şi *Emil Popa:* Condiţionările geofizice ale aşezării satului; D-ra *Livid Gavăţ* şi *I. Bulai:* Fauna şi flora regiunii; D-ra *M. Cotescu:* Ruralistica; *Traian Herseni:* Raportul dintre natură si cultură.

Miercuri, 17 Februarie 1932: *R. Cressin, I. Meassnicov* şi *N. Popescu,* Statistica demografică; Dr. *Mesrobeanur* Serologie; Drd. *Dimitrie Georgescn:* Cadrul biologic al satului; Dr. *Belciu:* Asistenţa medicală; Drd. *Feneşan:* Rezultatul reacţiunilor Meinecke; Drzi. Subit. *Stoica* şi *Ungureanu:* Prezentări de fişe familiale biologice.

Miercuri, 24 Februarie 1932: *H. H. Stahl:* Cadrul istoric al satului; *Ion Zurescu:* Memorie socială.

Miercuri, 2 Martie 1932: *Anton Golopenţia:* Cadrul psihologic al satului.

Manifestări:

Miercuri, 9 Martie 1932: *Anton Golopenţia:* Viaţa spirituală a satului (aspectul total); *Ion Ionică* şi *Octavian losif:* Ştiinţă populară şi mitologie populară; *Ion Samari- neanu:* Tehnologie; D-ra *Dochia loanovici:* Interdicţii şi magie; D-ra *Ştefania Cristescu:* Descântecele.

Miercuri, 16 Martie 1932: *Octavian losif:* Viaţa religioasă a satului; *Ernest Bernea:* Riturile; *George Focşa:* Etică şi moralitate; *Ion Zamfirescu:* Cultură şi acţiune culturală; D-ra *Eugenia Constantinescu,* Comunicări de fişe.

Miercuri, 23 Martie 1932: *Constantin Brăiloiu:* Metoda monografică în cercetarea muzicologică; *H. Brauner:* Prezentare de fonograme cornovene; *Mihai Pop:* Prezentare de texte de cântece notate filologic; D-ra *Marcella Focşa:* Repertoriul coregrafic.

Miercuri, 30 Martie 1932: *A. Golopenția:* Artele spațiale; *Arhitect Armăşel:* Prezentare de schițe şi planuri; D-rele *Mar cella Focşa* şi *Elena Constante:* Prezentare de planşe de țesături; *Petre Sărbu, Emil Turdeanu P. Ştefănucă:* Prezentări de texte literare poporane nemuzicale.

Miercuri, 6 Aprilie 1932: *Mircea M. Vulcănescu:* Structura vieții economice a satului; *Emanoil Buznea:* Viticultură şi vinificație; *Adrian Negrea:* Unități economice; *Anton Golopenfia:* Schimbul şi circulația, negustori ambulanți şi târguri; *Gheorghe Dumitrescu:* Negustorii stabili.

Miercuri, 13 April·e 1932: *N. Cornăteanu:* Budgete. Tehnica agricolă şi viticolă; D-ra *P. Gusty:* Industria casnică; *Ion N. Ciolan:* Cooperația sătească; *C. Iliescu:* Prezentare de desene de instrumente!.

Miercuri, 20 Aprilie 1932: *H. H. Stahl, Mircea Manolescu* şi *Filip Paşcanu:* Manifestările juridice ale satului; *Nicolae Popescu, Octavian Neamfu:* Statistică judiciară.

Miercuri, 11 Mai 1932: *Mircea Manolescu* şi V. *Rădulescu-Pogoneanu:* Manifestările administrative şi politice; *P. Ştefănucă:* Influența războiului asupra mentalității politice a satului.

Unităţi:

Miercuri, 18 Mai 1932: *Traian Herseni:* Unități şi relații; D-ra *D. Păun:* Țiganii; *loan Zurescu:* Evreii.

Miercuri 25 Mai 1932: *M. M. Vulcănescu:* Gospodăriile: D-rele *X. Costa-Foru* şi *N. Rayski:* Problema famil'ei; D-ra *Olga Hreniuc* şi D-ra *Rodica Lufia:* Copiii; D-ra *Eli- sabeta Constante* şi D-ra |*Maria Dărmănescu:* Istoricul familiei.

Procese:

Miercuri, 1 Iunie 1932: *Anton Golopenția:* Procesul de urbanizare a satului.

VIII — IX. *A opta campanie monografică. Revenirea la Drăguş în 1932. Şi a 9-a campanie de redactare din Făgăraş 1933.*

După campania din Cornova monografia sociologică nu mai porneşte la studiul altor sate. Conducătorul ei, D-l Prof. Gusti, este numit Ministru al Instrucției Publice şi, ca atare, timp de doi ani de zile, supraîncărcat ca lucrări, nu mai poate conduce personal campaniile de cercetări. Pe de altă parte materialul care se strânsese ajunsese să fie din cale afară de mult, astfel că se impunea un răgaz pentru a face o încercare de sistematizare şi de redactare a lui. Gândul unei publicații sistematice a unei campanii monografice ne urmărea din ce în ce mai insistent. S'a hotărît de aceea să nu se înceapă un nou studiu, ci să se desăvârşească şi să se pregătească de publicare cea mai bună dintre monografiile de până acum. A fost ales Drăguşul. Monografiştii, în număr foarte redus de data aceasta, aproape numai şefii de echipă, s'au reîntors în satul Drăguş şi au făcut o dublă muncă de complectare şi de redactare a materialului. Iar în 1933 s'a renunțat cu totul la noui strângeri de material şi monografiştii s'au instalat în oraşul Făgăraş, deci tot aproape de satul Drăguş. la şcoala normală de acolo, exclusiv în scopul redactării.

Pe urma acestor două campanii monografia Drăguşului a eşit foarte aproape de punctul când s'ar putea tipări. Aşteptăm împrejurări mai bune cari să ne permită tipărirea seriilor de volume ale acestei lucrări pe care ne măgulim a o socoti drept un adevărat model de muncă ştiințifică.

Colaborarea cu Fundația Culturală Regală Principele Carol. (1934—1936).

D-l Prof. Gusti fiind încredințat cu conducerea Fundației Culturale Regale Principele Carol, nici în anul 1934 nu se organizează, o nouă campanie de cercetări. întreruperea aceasta nu dovedeşte o slăbire a interesului pentru monografie, ci dimpotrivă ne găsim acuma într'un moment de reorganisare, pe o scară mult mai mare, a gândurilor de început. De fapt, dacă Institutul Social Român din Bucureşti nu a făcut o campanie de cercetări ştiinţifice, am avut în schimb toate Echipele Regale Studenţeşti, care, într'o oarecare măsură, au făcut ele monografii. Desigur că o echipă studenţească regală nu poate lucra aşa cum lucraseră monografiştii Institutului Social Român. Totuş metoda lor de acţiune este întemeiată, ca şi metoda noastră, pe aceleaşi temeiuri doctrinare, care prevăd întemeerea acţiunii pe o bună cunoaştere a stărilor de lucru dintr'un anume loc. Astfel că putem socoti că din anul 1934 am avut 12 echipe de cercetare la teren, care au crescut în 1935 la 32, si în 1936 la 49.

Alăturat acestor echipe, Institutele Sociale regionale îşi continuau lucrările lor de monografie sociologică; iar Institutul Social Român din Bucureşti găseşte şi el de cuviinţă, începând cu anii 1935—1936, să facă două campanii succesive, din nou sub conducerea personală a Profesorului Gusti, în satul Şanţ din judeţul Năsăud.

Aceste două campanii, după un interval atât de mare de ani în care monografia fusese întreruptă, au cu totul alt caracter. De data aceasta lucrăm în colaborare cu o echipă studenţească regală, care stând trei luni de zile în sat, are şi menirea să pregătească satul astfel încât munca monografiştilor să fie cât se poate de uşoară. O bună parte din probleme pot fi adâncite foarte mult, tocmai prin faptul că se lucrează timp de trei luni de zile. In schimb însă, monografiştii, aproape că nu mai sunt tot aceia de pe vremuri. In bună parte anii de întrerupere i-au răspândit. Dar mai ales nevoile noastre de a trimete, cu fiecare echipă dacă se poate, un om priceput în rosturile muncii săteşti, ne-au silit să ne răsleţim unul de altul, astfel că echipa monografică de la Şanţ este în mare măsură o echipă alcătuită din elemente noui.

Pe de altă parte însuş scopul pe care-l urmăream era de data aceasta cu totul altul. La Şanţ nu s'a mai căutat a se face o monografie mergând până la cele mai mici amănunte şi cele mai subtile analize, ci numai o monografie restrânsă, care să poată fi dată drept model tuturor cercetătorilor satelor româneşti, adică o monografie redusă la strictul necesar.

In cea dintâi campanie din satul Şanţ s'a lucrat al treilea film documentar sociologic, operator-fotograf fiind tot D-l Tudor Posmantir, care lucrase în satul Cornova, iar regisor, scriitorul acestor rânduri. Filmul a fost rulat în Bucureşti, întovărăşit de cântecele unui cor ţărănesc al Căminului Cultural din Leşu.

Această monografie a satului Şanţ, avem toată nădejdea să poată apărea curând în editura Fundaţiei pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II".

Subliniem faptul că în aceste două campanii din Şanţ au participat mai mulţi străini. Astfel D-l dr. Philip Mosely, bursier Rockefeller, venise în ţară cu scopul precis de a deprinde ca elev al Profesorului Gusti, metodele monografiei sociologice. In această calitate, el a participat ca membru activ la campania din 1935, studiind anume aspecte ale vieţii satului pe care le putea urmări mai bine, cum de pildă emigranţii americani reîntorşi în sat.

Un alt străin, tot bursier Rockefeller, germanul Haufe Helmuth, a lucrat şi dânsul câteva zile cu noi. De asemeni am avut ca tovarăşă de lucru pe d-şoara Erna Piffl din Viena, venită în ţară să studieze problema specială a costumului din sud-estul european. însfârşit D-l Jacques Lassaigne, critic de artă şi publicist, a participat la întreaga campanie din 1936.

Încă un fapt de remarcat este acela al participării unui număr de 3 minoritari unguri studenţi, d-nii Palfi, Bakk Petre, Venczel losif, cari nefăcând parte din echipă, au lucrat totuş alături de ea, cu scopul de a deprinde metodele noastre de lucru.

PARTICIPANŢII 1935:

1. Prof. *D. Gusti;* D-şoarele: 2. Dr. *Lucia Ţurcan;* 3. *M. Pisculungeanu; 4. Balaban Aurelia;* 5. *Ifrim Aurelia;* 6. *Sassu Viorica;* 7. D-na *Traian Herseni: 8. Marcela Focşa. 9. Popescu Steliana;* 10. *Cristescu Ştefania;* 11. *Constante Elena;* 12. *Eliza Retezeamr; 13.* D-na Dr. *Făcăoaru;* 14. *Ghinopol Catiopi;* 15. *Popescu Simona;* 16. D-na *Dora Bărbii* şi D-nii; 17. *H. H. Stahl;* 18. *Traian Herseni;* 19. Dr. *Popu;* 20. *N. N. Popescu;* 21. *Boia Aurel;* 22. *Imbrescu Dumitru;* 23. *Cazan Alexandru;* 24. Dr. *Nistor Tiberiu; 25.* Dr. *Vulpe Ştefan;* 26. *Vintilescu Ion;* 27. *Pora Vasile;* 28. Ing. *Stieber Ludovic;* 29. Ing. *Ionescu Dumitru;* 30. Prof. *Const. Brăiloiu;* 31. *H. Brauner;* 32. Dr. *Georgeseu;* 33. *Stan- ciu Stoian;* 34. *Râul Călinescu;* 35. *Mosely Philipe;* 36. Ing. *Tr. Heroiu;* 37. *Kressin Roman;* 38. *Gheorghiu Constantin;* 39. *Ilarion Cocişiu;* 40. *Ticulescu Dumitru;* 41. *Alexandru Tiberiu;* 42. *Gherase Dumitru;* 43. Dr. *Făcăoaru;* 44. *Barba Cornel;* 45. *Cazan Ion* şi fotografii: 46) *Dode Stelian* şi *Vesa Gheorghe.*

PARTICIPANŢII 1936:

1. Prof. *D. Gusti; 2.* Dr. *Lucia Ţurcan;* 3. *Pisculungeanu Maria; 4. Balaban Aurelia;*
5. *Ifnim Aurelia;* 6. *Sassu Viorica;* 7. D-na *Traian Herseni;* 8. D-na *H. Călinescu;* 9. *Marcela Focşa;* 10. *Cristescu Ştefania;* 11. *Constante Elena;* 12. *Eliza Retezeanti;* 13. *Elena Lărgeanu;* 14. *Eugenia Topacevschi;* 15. *Ecaterina Botez;* 16. *Lepădatu Filofteia; 17. Rădulescu Angela;* 18. *lana Manolescu;* 19. *Erna Piffl;* D-nii: 20. *H. H. Stahl;* 21. *Boia Aurel;* 22. *Petrescu Ion;* 23. *Cazan Alexandru;* 24. Dr. *Nistor Tiberiu:* 25. *Cotuţiu Iulian;* 26. *Vintilescu Ion;* 27. *Drăghici Lazăr;* 28. Ing. *Stieber; 29.* Ing. *Dumitru Ionescu;* 30. *Aurefi'an Băltăretu;* 31. *Văsiaşu Alexa;* 32. *Traian Herseni;* 33. *Stanciu Stoian;* 34. *Călinescu Râul;* 35. *Kressin Roman;* 36. *Cociş Ilarion;* 37. *Ticulescu D. ;* 38. *Cazan Ion; 39.* Dr. *Rămneanfu;* 40. *Gib Constantin;* 41. *Micit Constantin; 42. Ionică Ion;* 43. *losif Octavian;* 44. *Conea Ion;* 45. *Crişan Ştefan;* 46. *Jacques Lassaigne;* 47. *Helmuth Haufe;*
48. *Banfi;* 49. *Bakk Petre* şi 50. *Venczel.*

BIBLIOGRAFIE:

1. *RauC Călinescu:* Pescuitul la Şant, Sociologie Românească An. I, No. 3.
2. *Lena Constante:* Varvara Gusă şuşiţa din Şant, Sociologie Românească An. I, No. 3.
3. *I. C. Cazan:* Verş de dragul lui Badea, strigături, Sociologie Românească An. 1, No. 4.
4. *Ştefania Cristescu:* Descântec de dragoste şi joc, Sociologie Românească No. 4.
5. *Ştefania Cristescu:* Cum descântă de întors Ana Dănilă din Şanţ, Sociologie Românească An. I, No. 5.
6. *Roman Cressin:* Materiale privitoare la statistica demografică şi economică a comunei Şanţ, Sociologie Românească An. I, No. 5.
7. *Roman Cressin:* Mişcarea populaţiei Sociologie Românească An. I, No. 6.
8. *Roman Cressin:* Familia, Sociologie Românească An. I, No. 7—9.
9. *Râul Călinescu:* Vânătoarea la Şanţ, Sociologie Românească An. I, No. 7—9.
10. Dr. *I. Făcăoaru:* Anthropo-sociologie, Sociologie Românească An. I, No. 7—9.
11. *Phitipe Mosely:* Lumea psihologică a unui american din Şanţ.
12. Redactare colectivă: Cununa în satul Şanţ, Sociologie românească Anul I, No. 2.

Învăţăminte şi gânduri pentru viitor.

Mi-am îngăduit cândva, la despărţirea monografiştilor din satul Cornova, să afirm că cel puţin pentru o mână de oameni, crescuţi la şcoala sociologiei din Bucureşti, anii vieţii noastre s'au numărat multă vreme pe anii campaniilor monografice. Intr'adevăr este o viaţă întreagă de om, pe care ne-am trăit-o în jurul aceloraşi gânduri şi aceloraşi deprinderi. De peste zece ani de zile noi suntem obişnuiţi să stăm cel puţin câteva luni de zile la ţară. muncind pentru sat. Ba, când ne îngădue scurtele răgazuri ale meseriilor noastre, mai fugim şi peste an, 2—3 zile, în câte un colţ de ţară. Legătura aceasta directă cu viaţa oamenilor atât de simpli şi atât de cumsecade de la sat ne-a făcut să creştem pe alt calapod sufletesc şi într'alt climat intelectual decât al orăşanului obişnuit, muncind iarna în birouri şi vara odihnindu-se în staţii balneare. Şi munca aceasta, an de an, în domeniul monografiei este atât de fermecătoare încât noi cari o cunoaştem ne uităm cu oarecare milă la acei cari nu ne sunt tovarăşi. Viaţa monografiei este o viaţă de necontenite bucurii şi în acelaş timp o viaţă de lupte. Pornirea în campanii monografice, cu gândul şi cu sufletul cu care am pornit noi, însemna o adevărată aventură spirituală şi o bătălie a trebuit să fie dusă şi contra noastră, şi contra puţinătăţii talentelor noastre, dar şi contra sufletului ţărănesc care se ştie atât de bine păstra în taină, arzând mocnit. An de an întreaga noastră atitudine s'a schimbat de aceea pe măsură ce am trecut de la începuturile noastre neîndrăsneţe, la anii de romantică îndrăsneală, până la anii de închegare matură şi cumpănită de acuma.

In tot acest timp fără îndoială că ceeace ne-a fost un sprijin necontenit era frumoasa atmosferă sufletească de adâncă prietenie şi de stimă care ne lega pe noi toţi, sub directa priveghere a aceluia; cu care ne-am lăudat în totdeauna că ne este nu numai dascăl, ci şi adevărat prieten, de părinte care

se bucură decâteori unul dintre ai lui avea o izbândă şi îi ajută pe toţi să aibe cât mai uşor aceste izbânzi. Atmosfera sufletească, mai ales a celor dintâi campanii monografice, era din această pricină foarte plăcută şi în acelaş timp foarte folositoare din punct de vedere educativ. Fără îndoială că un grup de oameni tineri trăind laolaltă o experienţă nouă trebuia să ajungă a constitui la un moment dat, un fel de clan cu anumită psihologie şi anumite deprinderi. Ba chiar cu un anumit fel de a privi viaţa şi de a răstălmăci propria lui viaţă socială. Vor rămâne neşterse pentru noi amintirile gazetelor şapirografiate pe care le scoteam săptămânal în cursul anumitor campanii, cum de pildă cea din Fundul-Moldovei, gazete în care ironizam micile mizerii ale vieţii noastre aspre şi căutam în acelaş timp să şi vindecăm pe unii dintre tovarăşii noştri de muncă, de unele greşeli fie de fel de a fi, fie de metodă de lucru. Deasemeni, vor rămâne neşterse amintirile micilor reviste în care, evident, atacam toate problemele, ,,pe cadre şi manifestări", cu haz dar şi cu folos. Sau, încercarea noastră de a organiza legăturile erarhice stabilite între toţi monografiştii pe schema unei răzăşii „umblătoare pe patru bătrâni". In tot cazul unii dintre noi nu se vor deslega niciodată de frăţia de cruce pe care, mai în joacă, mai în serios, am stabilit-o între noi, după toate regulile obiceiului pământului.

Viaţa aceasta sufletească a monografiei merită să fie amintită cu atât mai mult cu cât datorită ei s'a putut naşte în mijlocul nostru credinţa comună într'o datorie de muncă pe care trebue să ne-o îndeplinim şi pe tărâmul acţiunii de ridicare culturală a satelor de cari ne legasem viaţa.

Deşi gândurile noastre la început erau numai gânduri de oameni de ştiinţă abstractă, aşa cum se cuvenea unor membri ai Seminarului Sociologic, totuş noi nu ne-am putut opri de a nu trece încă din primele zile la o acţiune culturală.

In primul rând am simţit nevoia de a ne uşura munca printr'o acţiune de luminare a sătenilor asupra rosturilor pe cari le urmăream. Cel mai nimerit mijloc pentru aceasta era să aduni laolaltă pe săteni şi a le vorbi Pentru a face mai plăcută această comunicare de idei, alegeam prilejul unei şezători culturale pe care o dam noi, monografiştii. Această şezătoare însă nu putea fi o şezătoare improvizată, ci ea trebuia să fie o şezătoare-model. Ne-am căsnit atuncea să găsim cele mai bune metode de organizare a şezătorilor. Ne putem lăuda că încă din 1926, la Goicea, am întrebuinţat modelul de şezătoare pe care şi astăzi încă îl practică Echipele Studenţeşti Regale. Acelaş sistem de a amesteca partea plăcută, hazlie, cu scurtele cuvântări de educare a sătenilor în domeniile sănătăţii, ale muncii sau ale ridicării sufleteşti şi ale minţii. Aceeaş încercare de a face ca sătenii să participe activ la şezătoare, prin tot felul de mijloace, printre cari împărţirea de mici premii în cărţi celor cari ghicesc mai repede ghicitori, s'a dovedit a fi întotdeauna cel mai bun. Şi mai ales ne-am simtit obligaţi ca din această şezătoare să nu tragem numai noi foloase, ci şi satul, căruia cu acest prilej îi donam şi îi organizam o bibliotecă şi căutam a-l

Echipa monografică din Goicea Mare (1925).

A doua echipă monografică: Rușeț (1926).

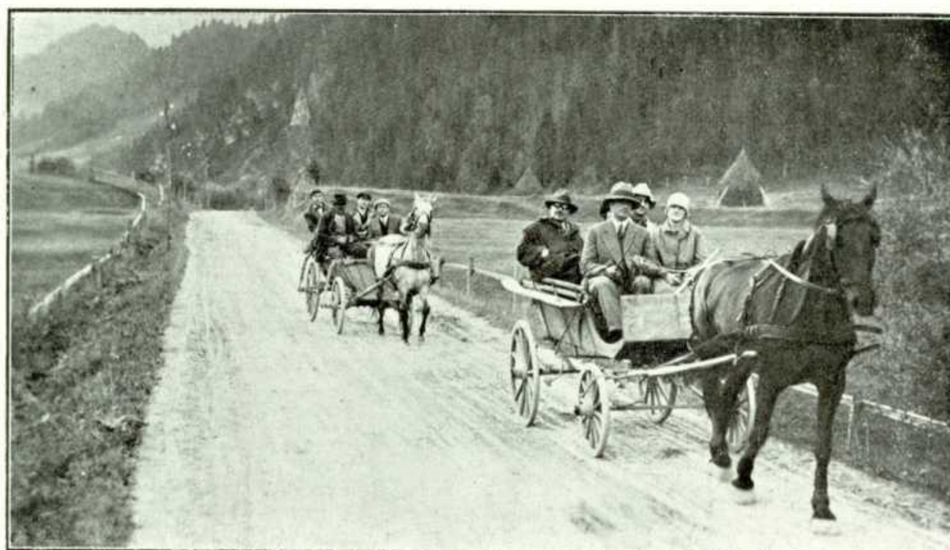
Nerej-Vrancea: D-l Profesor D. Gusti de vorbă cu sătenii (1927).

Monografiştii din campania Nerejului.

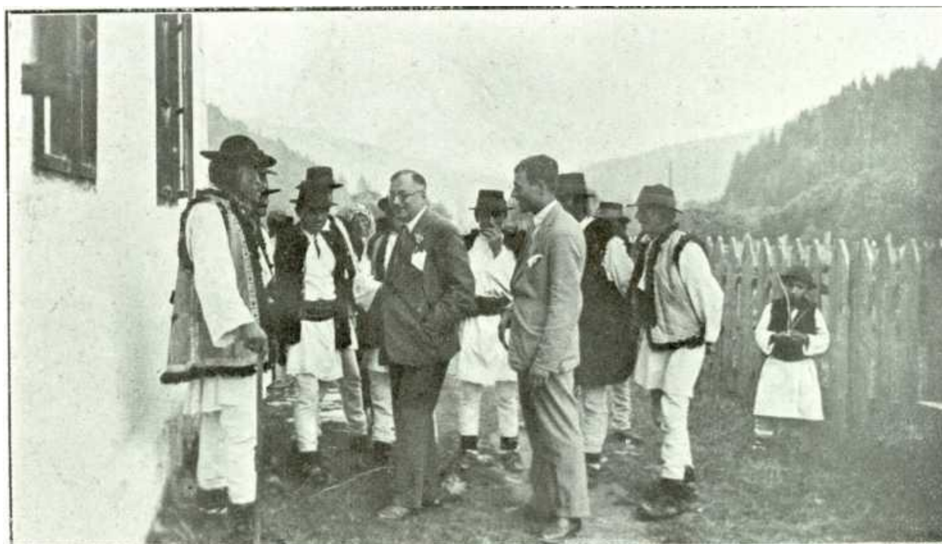
Monografiştii din Fundul Moldovei-Bucovina (1928).

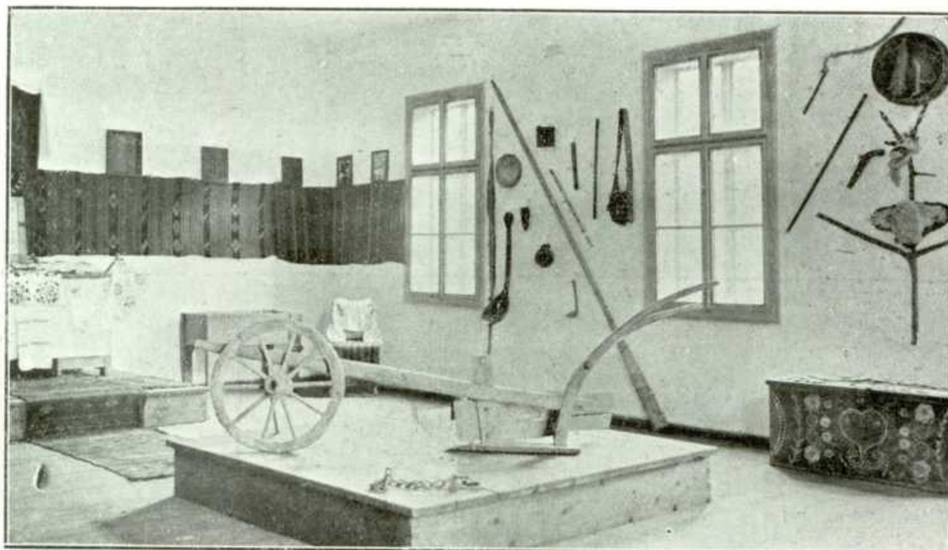
In expediţie monografică: (Fundul Moldovei).

Şezătoarea monografiştilor din Fundul Moldovei.

D-l Profesor Gusti de vorbă cu sătenii din Fundul Moldovei.

Cel dintâi muzeu: într'o sală a școlii din Fundul Moldovei.

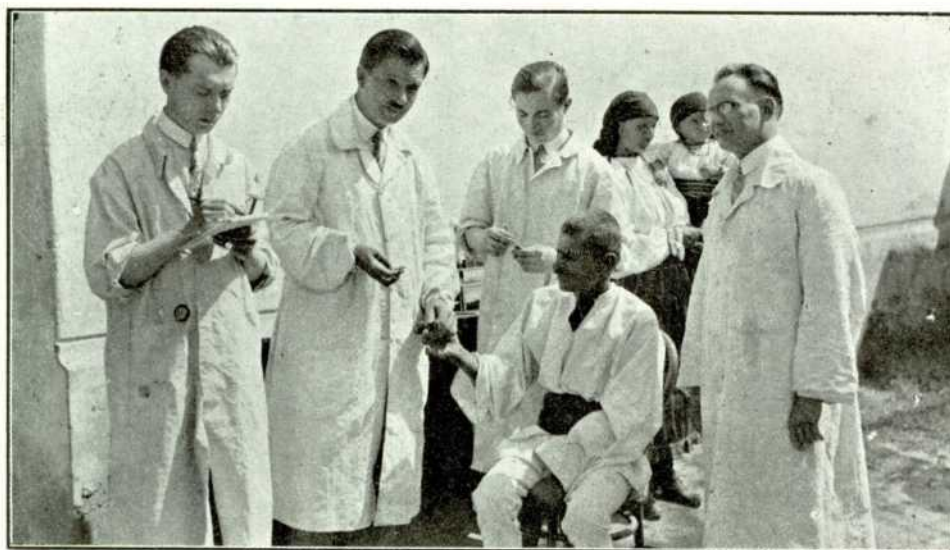
Acelaș muzeu în sala Seminarului de Sociologie (1928).

Monografiștii din campania Drăguș (1929).

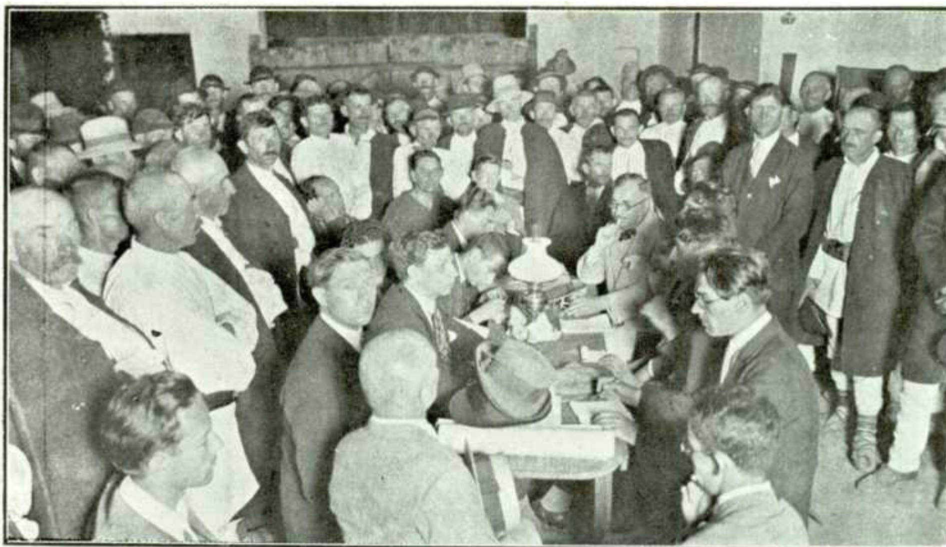
O şedinţă de şefi de echipe (Drăguş).

Echipa medicală (Drăguș 1929).

Echipa „administrativ-politică" la lucru cu Consiliul comunal din Drăguș.

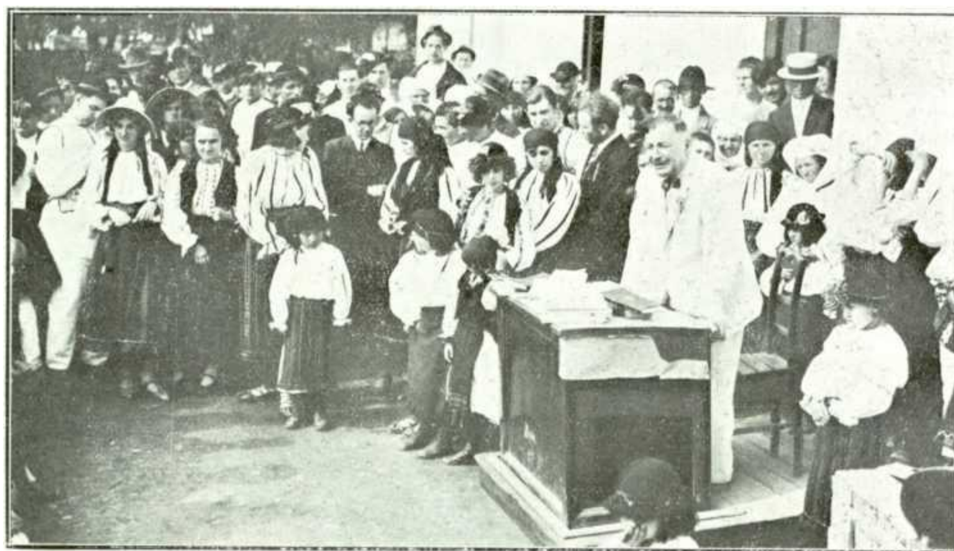
O şedinţă pentru asanarea Cooperativei din Drăguş.

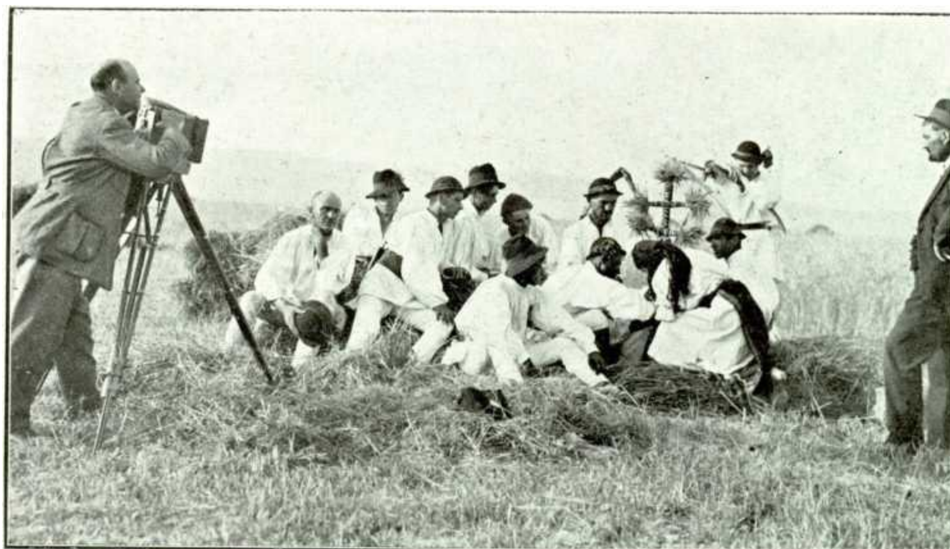
Premierea celor mai frumoase costume drâguşene.

D-l Profesor D. Gusti, anchetând.

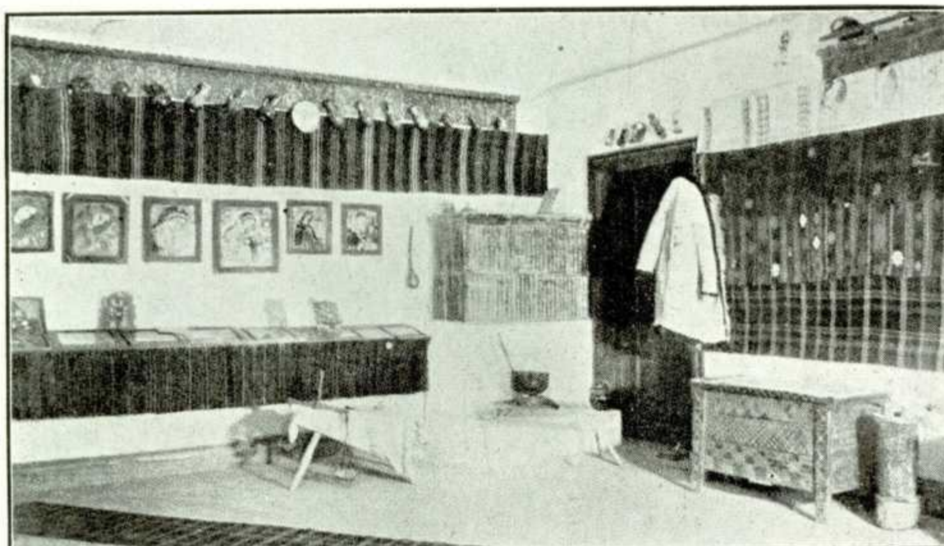
D-l Profesor D. Gusti, numit cetăţean de onoare al Drăguşului, predă satului o bibliotecă.

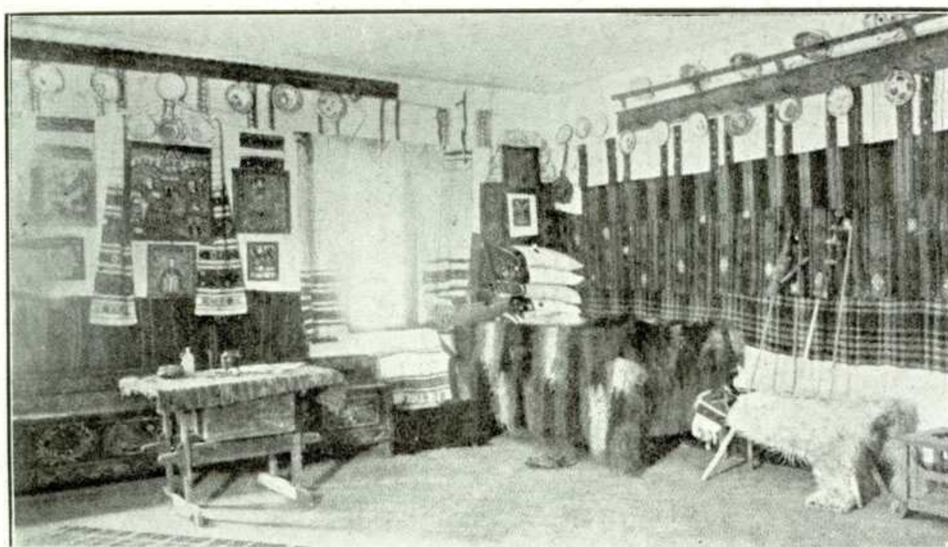
Echipa cinematografică, filmând Buzduganul din Drăguş.

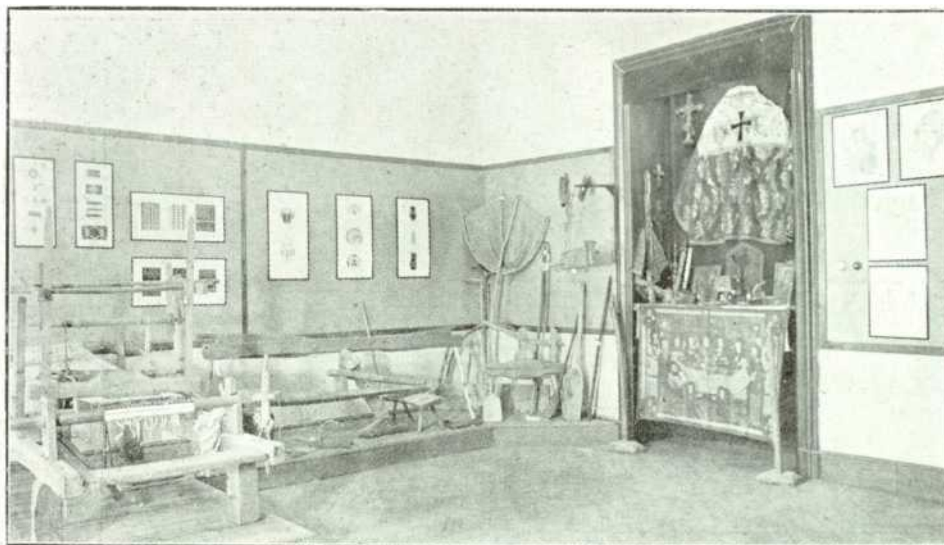
D-l Profesor Gusti vorbind la inaugurarea Căminului Cultural din Drăguş şi a troiţei ridicate de monografişti (1935).

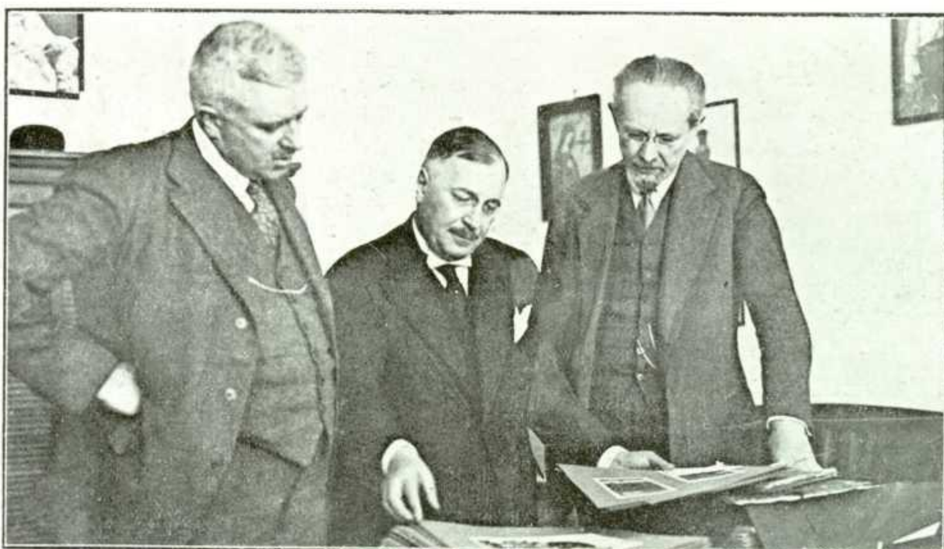
Muzeul Drăguşului (Sala Seminarului de Sociologie, 1929).

Un alt colţ de odaie drăguşană, din Muzeu.

Ţesături, unelte şi obiecte religioase, din Muzeul Drăguşului.

D-nii Profesori Werner Sombart şi W. Rappard vizitând muzeul Seminarului de Sociologie (1930).

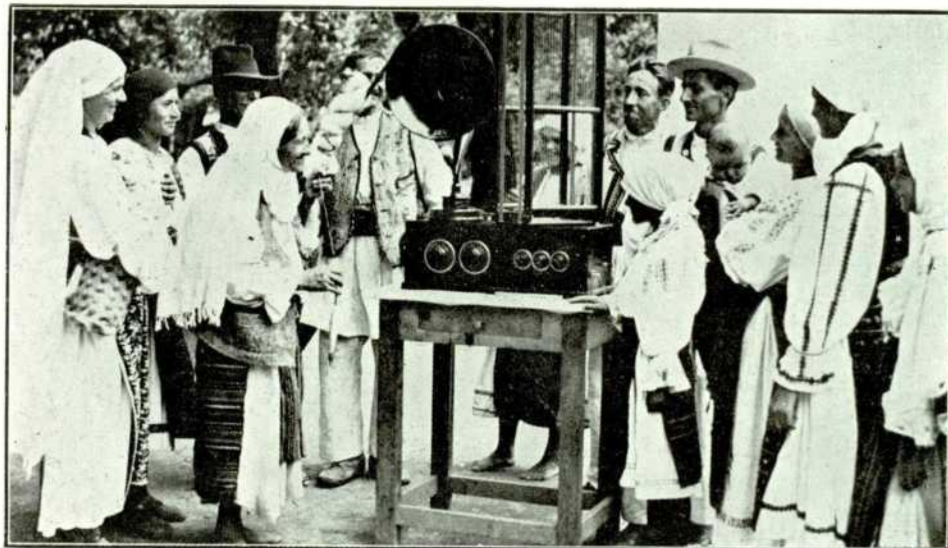
Vizita studenţilor germani la Echipa monografiştiior din Runcu (1930).

Echipa medicală din Runcu Gorj (1930).

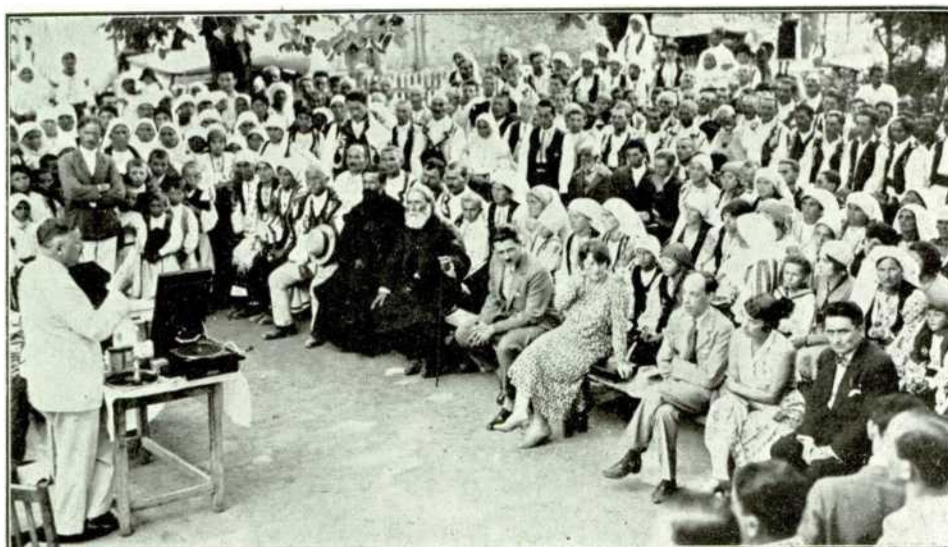
Inregistrări de folklor muzical, la Runcu.

Sătenii din Runcu, ascultând la aparatul de Radio, adus de echipă.

D-l Profesor D. Gusti, naş monografist, la o nuntă din Runcu.

Şezătoarea tradiţională de întemeiere a bibliotecii: la Runcu 1930.

Echipa monografică din Șanț-Năsăud (1936).

Scenă filmată: o nuntă în Șanț-Năsăud (1935).

determina ca el singur să meargă mai departe până la crearea unui Cămin Cultural. Ne lăudăm că nu este sat în care să fi lucrat o monografie şi unde să nu avem o bibliotecă a Seminarului. De asemeni, la început pentru nevoi de cercetare, dar la urmă cu intenţii curat educative, am organizat premieri de costume frumoase, de gospodării bine îngrijite şi împodobite, de buni cetitori ş. a. m. d. Iar de la Nereju încolo, de când am început a avea printre noi doctori, nu ne-am mai mărginit la studiul cadrului biologic, ci am început să ducem adevărate campanii de higienă socială, de combatere a plăgilor sociale, de priveghere a celor sănătoşi precum şi a celor bolnavi. Studiul vieţii economice ne-a silit şi el să ne amestecăm în viaţa economică a satelor, fie îmbunătăţind tehnici de lucru, fie introducând noui sisteme de cultură, fie asanând sau creind cooperative.

Planul de muncă culturală pentru ridicarea satelor s'a născut de aceea în chip firesc din activitatea de cercetare. Pentru noi, şi încă de la început, cercetarea şi acţiunea erau ca două surori gemene şi nedespărţite, şi pentru amândouă am creiat câte o tehnică specială. Şi nici nu se putea să fie altfel pentrucă studiul realităţii sociale a satului te duce la nişte concluzii atât de dureroase încât e cu neputinţă să te abţii de la acţiune. Sunt atât de multe dureri încât nu te poli răbda să nu vii cu o alinare dacă îţi stă în putinţă. Şi sunt atât de multe frumuseţi care tânjesc înecate în buruiana deprinderilor noui şi rele, încât nu te înduri să nu le dai o mână de ajutor.

Desigur că ceeace a rămas gândul nostru cel dintâiu, a fost tot acela de a face o cercetare ştiinţifică în primul rând şi numai în al doilea de a duce o acţiune culturală. Astăzi Echipele Studenţeşti Regale, deşi duc şi ele o acţiune de întemeere a muncii practice, printr'o prealabilă cunoaştere ştiinţifică a satului, pun totuş accentul pe acţiunea directă culturală. Dar de fapt este vorba de una şi aceeaş metodă. Experienţa de laborator sociologic pe care am făcut-o atâţia ani de zile, a dat fără îndoială roade şi în acest domeniu al Echipelor Regale, al creerii unei metode de lucru pe care de aci înainte o vor aplica din ce în ce mai mulţi oameni.

Dorinţa noastră şi credinţa noastră este că sămânţa Seminarului de Sociologie va da roade. Poate că nu este departe vremea când în cele mai multe dintre sate, Căminele Culturale vor lucra după modelul Echipelor Studenţeşti, când deci ne vom afla în faţa unei campanii extensive de cercetare a realităţilor sociale de la noi, de prefacere deci a întregii opinii publice şi de creare a unei noi psihologii centrate în jurul gândului de serviciu social care să fie atmosfera necesară în care să poată înflori satul românesc într'o renaştere a sa.

In acel moment Seminarul de Sociologie, care este şi un Seminar de Etică şi de Politică în acelaş timp, şi odată cu el Şcoala sociologică din Bucureşti, îşi vor fi făcut pe deplin datoria.